БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

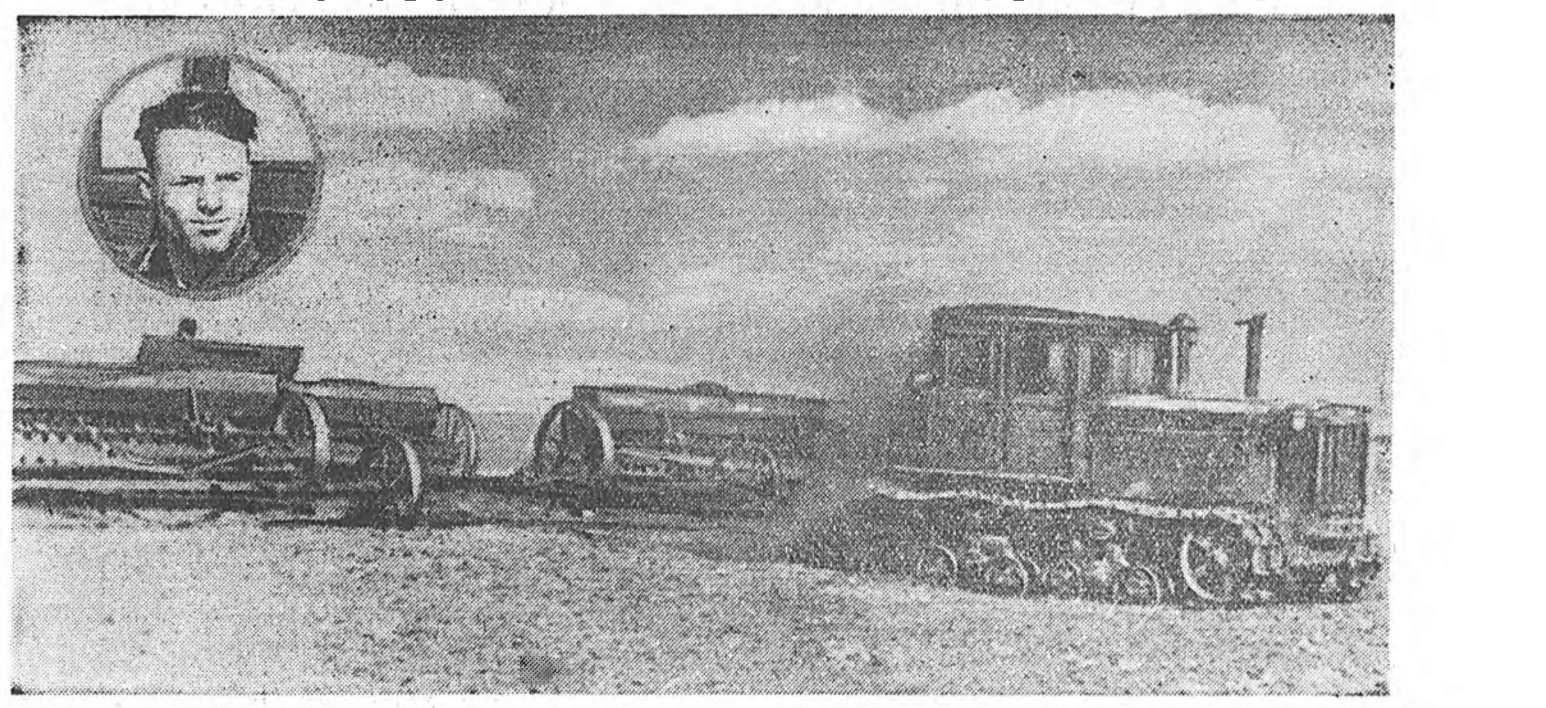
Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 122 (8647)
МАЙН 25
ВОСКРЕСЕНИ
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

Комплексно агрегадайхид, hанажа ябагты: га бүриhөө 300 центнерhээ бага бэшэ кукурузын эшэ набшаhа хуряаха хэрэгтэй

Иволгын аймагай «Коммунизм» колхозой механизаторнууд эртын тарилгаяа дүүргээд, оройн тарилга хэжэ байна. Тракторист И. Кокорин, сеялкэшэд И. Жарков, В. Кокорин, М. Кокорин эршэмтэйгээр ажаллажа, үдэртөө 40—45 гектарта овёс тарина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Кокориной агрегат ажаллажа байна.

А. Бадаевай фото.

Партийна даалгабари

...лдарта совет араднай коммунизмын нарата тунгалаг, үзэсхэлэн ...йхан ордонние байгуулха гэжэ ...шэ зоригоо хүбшэлэн, эдэбхи ...шэлээ бадаруулан ажаллажа ...йна. Социализмhаа коммунизмда ...хо тодорхой дардам харгые ма... арадта Коммунистическэ пар...инай, түрэл правительствомнай ...жа үгэнэ. Нийтэ зоной политиче...э болон ажалай эдэбхи үүсхэлые ...тийна организацинууд, коммуни...нууд толгойлон ударидана.

...оммунизмын материально-техни...скэ үндэhэ hуури байгуулхын ту...хэрэгтэй шухала юумэн: байгаа...ин баялигшье, эд зөөришье, ма...на зэмсэгшье, хүн зон, эрдэм бэ... түгэлдэр кадрнуудшье манай ...он дотор дутамаггүй бии.

Арадай ажахын али бүхы hалба...нуудые хүгжөөхэ гэhэн асари ехэ ...рилгонуудые бэелүүлгэдэ арад ...итые элсүүлхын тула Коммуни...ческэ парти, тэрэнэй организа...нууд өөhэдынгөө зэргэнүүдые ...ам нягтаруулха, дааhан ажалайн...а түлөө коммунист бүхэнэй ха...юусалгые дээшэлүүлхэ, партийна ...рамые, партийна ажабайдалай ...рмые нарин шангаар сахиха ёhо...й байна.

Даажа байhан ажалдаа партиина ...дэр харюусалгатайгаар, политиче...э болон ажалай айхабтар ехэ ...эбхи үүсхэлтэйгээр партиин, совет ...агай хэрэгтэ түрбилгүй үнэн сэ...эр коммунистнуудые хүмүүжүүл...э партийна даалгабаринууд ехэ...й үүргэ дүүргэдэг гээшэ.

Манай партиин бүгэдые илагша ...элдэр хүсэнэй эшэ үндэhэниинь ...н бэ гэбэл, парти доторнай ушар ...о мэдэхэ эгээн түрүү хүнүүд суг...ранхай. Парти хадаа нэгэн үзэл ...олтоной hайн дуранай союз ... Партиин гэшүүд булад хатуу ...рамтай гээшэ. В. И. Ленин «Хү...дэлмэришэдэй гүрэн, партийна до...он хоног» гэжэ статья доторoo ...эр 1919 ондо иигэжэ бэшээ hэн: ...ohон нэрэ зүүгээд ябадаг—пар...ин тиимэ гэшүүд манда миингшье ...эрггүй». Үнэхөөрөөшье манай пар...ин гэшүүдэй эгээн түрүү, эгээн ...эбхитэй, эгээн журамтай хүнүүд ...гаагүй hаань, тэрэ өөрынгөө ...ахи зорилгые амжалтатайгаар ...идхэжэ шадахагүй байгаа бшуу. ...нхөөрөөшье, хаана ямар органи...зацида гэшүүдынь үлэмжэ ехэ жу...рамтай, үлэмжэ ехэ эдэбхитэй, пар...тиин үгэhэн даалгабарие тунха...латагүйгөөр дүүргэдэг байнаб—...тэдэ коммунистнууд олониитые бо...доор жолоодон хүтэлэгшэд бо...лохой байдаг, тэндэ али бүхы ...ал хүдэлмэринь урагшатай яба...на. Харин, хаана ямар организаци...да партиин гэшүүдэй журам hулаб, ...тэнэ ямар организацида партийна ...даалгабариин түлөө харюусалгань ...сулаб—тэндэ алибаа ажал хүдэлмэ...рин оhолдолтой, гээгдэлтэй яба...на. Энээниие бодото жэшээ дээрэ ...харуулжа болохо байна. Сэлэнгын ...аймагай Доодо Бүхэнэй сельсоведэй ...XIII партсъездын нэрэмжэтэ кол...хозой коммунистнууд нүхэр С. С. ...Корякин гэдэгые парторганизациин...й секретаряар hунгахадаа тон ехэ ...найдал найдабари олгоhон, партийна ...тон харюусалгатай даалгабари ...үгэhэн байгаа. Теэд нүхэр Корякин ...коммунистнуудай энэ хүндэтэ даал...габарие муугаар дүүргэнэ: партий...н эмхидхэлэй, партийно-политиче...скэ хүдэлмэри тон hулаар ябуулна. ...Нүхэр Корякин өөрөө иимэ муугаар ...ажаллахынгаа хажуугаар, органи...зацингаа гэшүүдые хүмүүжүүлхэ, ...тэндэ партийна даалгабари үгэхэ ...талаар юушье хэдэггүй тооной. ...Теэд байхадаа, коммунистнуудай түрүү үүргэнь ээлтэй байдаг, артелиинь ажал хүдэлмэри аали яаралгүйгөөр галдижа ябадаг.

Партийна даалгабари гэдэгнай миил ёhо дүүргэhэн, хэрэг данса шэмэглэhэн ябадал бэшэ, харин бодото дээрээ угаа ехэ удхашанартай ха юм. Коммунистнуудта партийна даалгабари үгэхэдөө бидэнэр юун гээд hананабибди, ямар зорилго урдаа табинабибди гэхэдэ, партийна даалгабариин ашаар коммунистнуудые булад хатуу журамтайгаар, үндэр харюусалгатайгаар, арюун сурталтайгаар хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдонобди.

Тиимын тула, партийна даалгабарие коммунист бүхэндэ, партиин гэшүүн, кандидат бүхэндэ үгэжэ, тэдэниие бодото ажал дээрэшье, сургаал бодолой талааршье хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй.

Зүгөөр, даалгабаринуудые үгэхэдөө тэдээнээ миил зүүн баруун тээшэнь хубааха бэшэ, коммунист байна гээд лэ ямаршье hаа, даалгабари нюдэ балайгаар үгэхэ бэшэ, харин хүн бүхэнэй шадал зэргые, эрдэм мэргэжэлые хаража, мэдэхэ шадаха юумыень даалгаха хэрэгтэй ха юм. Партийна даалгабарие тиимэ ёhоор, тиимэ гуримаар үгэжэ байбал, ажал хэрэг hураггүй бүтэсэтэйшье байха, коммунистнуудшье өөрынгөө мэдэхэ шадаха юумые хэхэдээ оролдосотойгоор, дуратайгаар дүүргэхэ байха. Энэ эрилтэ партийна даалгабариин талаар гол эрилтэ мүн. Гэхэтэй хамта, теоретическэ, пропагандистска хүдэлмэриин талаар мүнөө дээрээ дүршөөшьегүй даалгабаринуудыень коммунистнуудта бага багаханаар үгэжэ, дадхаажа, тэдэниие пропагандистска, идеологическа хүдэлмэридэ hургажа байха хэрэгтэй.

Партийна бюро, секретарьнууд даалгабари үгэхэдөө мүн нэгэ иимэ юумэ хараадаа абабалынь ашатай туhатай байха hэн. Зарим коммунистнуудай үhэнhөө олон даалгабаритай байжа байхадань, заримань hула ябажа ябадаг—иимэ ушар али олон тохёолдодог. Тиигэжэ болохогүй: шадал шадабариинь зэргээр коммунист бүхэндэ даалгабари үгэбэл таатай.

Теэд даалгабари үгэхэ гээшэмнай тон түрүүшын алхам ха юм. Даалгабари үгөөд лэ, данса доторoo дали тэмдэг табибал лэ дүүрээ гэжэ зарим парторганизациин секретарьнууд hанадаг. Энэнь тон буруу. Коммунистда даалгабари үгэhэнэйнгөө hүүлээр, тэрээнээ дүүргэхэдэнь туhалха, ямараар дүүргэжэ байhыень шалгаха шухала. Мухаршэбэрэй аймагай хэдэ хэдэн колхозуудай парторганизацинуудай секретарьнууд (Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой—нүхэр С. Е. Брылев, Калининай нэрэмжэтэ—нүхэр К. С. Кононов, Кировэй нэрэмжэтэ—нүхэр А. С. Лебедев) коммунистнуудтаа даалгабари үгэдэггүй тооной, хаа яа үгөөшье hаа, тэрэнэйнгээ дүүргэлтэ шалгадаггүй. Тиимэhээ эндэхи зарим коммунистнууд партийна даалгабариин түлөө харюусалгагүйгөөр хүмүүжэжэ байха юм. Мүн эдэ колхозуудай ажал хэрэгыншье аймаг доторoo хойгуурша ябана.

Парторганизациин хүтэлбэрилэгшэд коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ хүсэтэ зэбсэг, эрхим арга байhыень хараадаа абажа, партийна даалгабарие коммунистнуудта бодомжотой hайнаар үгэжэ, тэдээнээ бүтээмжэтэйгээр дүүргүүлжэ, Парти, Правительствын табиhан асари ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ партиин гэшүүдэй, бүхы ажалшадай хүсэ шадалые элсүүлхэ ёhотой.

Финляндиин президент У. К. Кекконенэй Москвада ерээд байhан тухай

Советскэ Союзда ерээд байhан Финляндиин Республикын президент Урхо Калева Кекконен советскэ хүтэлбэрилэгшэдтэй майн 23-да Кремль соо уулзаа.

Уулзалгын болоходо президенттэй хамта ерэлсэhэн Финляндиин гүрэнэй ажал-ябуулагшад байлсаhан байна.

К. Е. Ворошилов, Н. С. Хрущев, А. И. Микоян, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр И. Г. Кабанов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо А. В. Захаров, СССР-hээ Финляндида байдаг Элшэн сайд В. З. Лебедев советскэ талаhаа уулзалгада хабаадаа.

Советскэ болон финскэ талануудай hонирходог асуудалнуудаар hаналаа хэлсэжэ, хани ёhоной оршон байдалда уулзалга үнгэрөө.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев г-н Урхо Калева Кекконенэй хүндэлэлдэ тэрэ үдэртөө Кремлиин Ехэ ордон соо үглөөнэй сайлалга хэбэ.

Сайлалгын болоходо нүхэд А. Б. Аристов, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов советскэ талаhаа байгаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Финляндиин Республикын президент Урхо Кекконен хоёр үгэ хэлэhэн байна.

Финляндиин президент У. К. Кекконен, тэрээнтэй хамта ябалсагшад үдэрэй хоёрдохи хахадта Хүдөө ажахын болон промышленна бүхэсоюзна выставкэдэ орожо хараа.

Президент болон бусад айлшад үдэшэлэн ССР Союзай Ехэ театрта орожо, «Борис Годунов» гэжэ зүжэг хараhан байна.

(ТАСС).

ВЛКСМ-эй ЦК-да

1959 оной январьда болохоёо байhан хүн зоной бүхэсоюзна тоо бүридхэлгэдэ бэлэдхэл хэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ хэрэгтэ комсомольско организацинуудай хабаадалсаха тухай асуудалые ВЛКСМ-эй ЦК хаража үзэбэ.

Хүн зоной бүхэсоюзна тоо бүридхэлгэ үнгэргэхэ хэрэгтэ залуушуулай хабаадалсалга ехэ удхашанартай гэжэ тоолоод, тэрээнтэй холбоотой нийтэ-политическэ, эмхидхэлэйтехническэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень комсомольско организацинуудта ВЛКСМ-эй ЦК дурадхаhан байна.

Багшанарай, дээдэ hургуулинууд болон техникумүүдэй аха классуудай hурагшанарай, эмхи зургаанууд, предприятинууд, совхоз, колхозууд болон бусад организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дундаhаа бэлэдхэл hайнтай комсомолшуудые бүридхэлшэдөөр, хинаалта хэхэ инструкторнуудаар, бүридхэлгын таhагуудые даагшанараар, тэдэнэй туhалагшанараар хүдэлхын тулада комсомольско организацинууд эльгээхэ ёhотой.

Комсомольско организацинууд хадаа хүн зоной тоо бүридхэлгын үедэ хэлхеэ холбоо hайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха, бүридхэлгын таhагуудые, инструкторнууд болон бүридхэлшэдэй участогуудые хэлхеэ холбооной хэрэгсэлээр хангаха тухай оролдолго гаргаха ёhотой. Техническэ талаар хэлхеэ холбоо хангахаhаа гадна, морёор, ябагаар, санаар, мотоциклаар ябажа холбоо байгуулха командануудые эмхидхэлгэдэ туhалалсаха ёhотой гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК-гэй тогтоол соо заагдана.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

...нгэтэ металлнуудай үлээдэhэ, ...даhа суглуулха, ябуулха квар...тайнгаа түсэбүүдые үлүүлэн ...ргэhэн аймаг, город, районуу...д гүйсэдхэхэ комитедүүдые шаг...нахын тулада БМАССР-эй Ми...нистрнүүдэй Совет дамжуулгын ...Улаан туг бии болгоо.

Дамжуулгын Улаан тугай барюу...лхахада, аймаг, районуудай тү...рүү предприяти, организацинуу...д, үнгэтэ металлай үлээдэhэ, ...хаhа суглуулха, бүридхэхэ хэ...рэгтэ эдэбхитэйгээр туhалhан хү...нүүдые шагнахын тулада 500 түхэ...рик мүнгэн шан үгтэлсэхэ юм. Рес...публикын түрүү район, город бо...лон аймагые дамжуулгын Улаан ...тугаар шагнаха тухай БМАССР-эй ...Министрнүүдэй Соведтэ квартал ...бүридэ дурадхал оруулжа байха гэжэ «Вторцветмедэй» БМАССР-тэхи ахалагша түлөөлэгшэ нүхэр Берлович уялгалагдаба.

Дэлхэйе тойрон дабшадаг гурбадахи хэмэл одоной ябаса тухай

Майн 24-нэй үглөөнэй 6 часта гурбадахи хэмэл одон газар дэлхэйе 118 дахин тойробо. Ракетэ-hомониинь хэмэл одоёо 0,3 эрьесээр түрүүлжэ ябана.

Гурбадахи хэмэл одонhoo научна мэдээн абтажал байнхай. Тиихэтэй хамта радиотехническэ болон оптическа түхеэрэлгэнүүдээр хэмэл одоной координат хэмжэгдэнэ. Түргэнөөр хүдэлдэг электронно тоололгын машинанууд эдэ хэмжэлгэнүүдэй дүнгүүдые автоматическаар согсолон гаргана, орбитын сааша саашадаа хубилжа байhые тодорхойлно.

Орбитынь хубилжа байhые шэнжэлэн үзэхэдэ, хэмжэлгынь бүхы түхеэрэлгэнүүдэй тон наринаар хүдэлдэг байhые гэршэлэн харуулхаhаа гадна, хэмэл одоной саашадаа хаагуур дабшан ябаха байhые hайнаар тодорхойлхо арга олгоно.

Хойто широтагай 20 градусhaa урда широтагай 22 градус хүрэтэр наранай орohон хойно, урда широтагай 37 градусhaa 60 градус хүрэтэр наранай гарахын урда тээ сэлмэг байхада гурбадахи хэмэл одые, ракетнэ-hомыень приборoop ажаглан хаража болохо юм.

(ТАСС).

Эбтэй эмхитэйгээр ажалланабди

Манай колхоздо тракторно-таряан ажалай хоёр бригада эмхидхэгдэнхэй. Минии даажа байhан бригада колхозойнгоо уhалагдадаг газарые элдүүрилжэ, ехэнхидээ тэжээлэй ургамал тариха байна. Мүнөө хабар тиимэ тарилга 1400 гектар талмай дээрэ хэгдэхэ юм. Наран сэсэг, кукуруза, хартаабхаhаа гадна, 500 шахуу гектар үрэhэнэй шэниисэ болон овёс тариха байнабди. Тиин олон янзын ургамалые хаhа саг соонь тарижа, hүүлээрнь ургасынгаа хойноhоо зүбөөр харууhа эмхидхэхэ гээшэ тон харюусалгатай хүдэлмэри гэжэ hайн мэдэнэбди.

Тиигээд манай бригадынхид хабарайнгаа тарилгые hайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа, хүдэлмэреэ эбтэй эмхитэйгээр эхилhэнэй ашаар мүнөө муу бэшээр ажаллажа байна.

Мүнөө манай даажа абаhан 7 трактор олон янзын хүдэлмэри дүүргэнэ. Зариманиинь газар хахална, тарилга хэнэ, зариманиинь канава-hубагуудые малтана, наг шэбхэ, барилгын материал—модо шулуу шэрэнэ. Бальшаа гэжэ газарта Ц. Раднаевай, З. Доржиевай агрегадууд майн 15 болотор 180 гектар наран сэсэг hайн шанартайгаар тариба. Тиихэдэ М. Габдулганиевай агрегат Улааганта гэжэ газарта 100 гаран гектар шэниисэ хэрээhэлүүлэн таряа. Тэрэшэлэн трактористнууд М. Аглеев, В. Цоктоев гэгшэд оройн культурануудые тариха газар hайн шанартайгаар элдүүрилжэ байна.

Май hарын 25-hаа кукуруза, хартаабха болон овощь таригдажа захалха байна. Энэ хадаа ехэ харюусалгатай хүдэлмэри гэжэ мэдэнэбди. Тиимэhээ энэ болзор хүрэтэр газараа hайнаар уhалха, үтэгжүүлхэ, элдүүрилхэ хүдэлмэреэ дүүргэхэ ёhотойбди. Тиигэбэл тарилгамнай хаhа саг соогоо hайн шанартайгаар үнгэргэгдэхэ байна.

Мүнөө үедэ механизаторнууд болон колхозниг уудаймнай дунда дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөн улам эршэдэжэ байнхай. Тэдэнэр даажа абаhан хүдэлмэреэ болзорhоонь урид, эрхим шанартайгаар дүүргэхэ гэhэн нэгэ hанал бодолтойгоор ажаллажа байна.

Ц. Б. Цыремпилов, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир.

Үндэр ургасын түлөө

Жэл ерэхэ бүри аймагай колхозуудай ажахын гол hалбари—мал ажал улам хүгжэнэ. Тиимэhээ тэжээлэй база байгуулха ехэ шухала болоно. Мүнөө Ахын аймагай «Улаан-Малшан» колхозой луговод Аюша Шобоев сабшалан дээрэ үндэр ургаса ургуулжа, малдаа элбэг дэлбэг тэжээл бэлдэхын тула үнэн зүрхэнhөө оролдоно. Энэ нүхэр Шалзаг, Жахнаа гэжэ газарта 100 гаран гектар сабшалан уhалха hубаг-канава заhаба. 20 гектар сабшалангай газарые модо шулуунhаа сэбэрлээ. Тус колхозой hаалишад болон хонишод сабшалан үтэгжүүлгын хүдэлмэридэ hайнаар хабаадалсана. Жэшээлхэдэ, Жалсаб Мунконов үндэр наhатай болобошье малшанаар ажаллажа байхадаа, 10 гаран гектар сабшалан дээрэ хохир шэбхэ гаргажа тараагаа.

Л. Жужаев.

РСФСР тушаа КПСС-эй ЦК-гэй бюродо

Кукуруза тарижа дүүргэхэ, ургасынь хойноhoo харууhалха тухай

Россин Федерациин колхоз, совхозуудта кукуруза тарилгын, тэрэнэй ургасын хойноhoo харууhалгын ямараар ябажа байhан тухай асуудалые РСФСР тушаа КПСС-эй ЦК-гэй бюро хаража үзэбэ. Мүнөө жэлдэ олон областъ, хизаарнуудта, автономно республиканuудта кукуруза тарилга нилээд ехээр оройтожо, тарилгын агротехническэ эрхим болзор алдагдажа байна гэжэ РСФСР тушаа КПСС-эй ЦК-гэй бюро тэмдэглэнэ.

Хэдэ хэдэн колхоз, совхозуудта, районуудта агротехникын заабаринууд эбдэгдэнэ: урда жэлдэнь тааруу ургамалай таригдаагүй газарнуудта үтэгжүүлгэгүйгөөр тарилга хэгдэнэ; томо жэжээрнь илгагдаагүй, хороор сэбэрлэгдээгүй үрэhэн таригдана; тарилга хэхэдээ нарин квадрадууд сахигданагүй; үрэhэн тааруу гүнзэгыдэ hуулгагданагүй.

Кукурузын полинууд мүнөө болотор хаа хаанагүй саг үргэлжын звенонуудта, таряан ажалай, тракторна бригадануудта даалгагдаадүй байhаар. Хэдэ хэдэн ажахынуудта кукуруза тарилгын шанарые шалгажа байха инспекторнүүд томилогдоодүй, колхозниг уудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, механизаторнууд болон бусад хүдэлмэрилэгшэдые hайн шанартай ажалай түлөө, кукурузын баян ургаса ургуулhанай түлөө материальна талаарнь урмашуулха хэмжээнүүд хараалагдаагүй.

Тарилгын үедэ гараhан ехэ дутагдалнууд юу харуулнаб гэхэдэ, партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай зарим хүдэлмэрилэгшэд, колхозуудай мэргэжэлтэд, түрүүлэгшэнэр, совхоз болон МТС-үүдэй директорнүүд үнгэрэгшэ жэлэйнгээ алдуунуудhaa зохихо тобшолол хээгүй, кукуруза тарижа ургуулгада хайша хэрэгээр хандажа үргэлжэлhөөр. Совхоз, колхозууд өөр дээрээ даажа абаhан уялгануудаа зарим ушарта бодото ажалаараа батадханагүй. Зарим хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд кукурузын удхашанар тухай ехээр хэлэжэ байдаг аад, тарилгын муу шанартайгаар хэгдэжэ байхада хэмжээ абанагүй, ургасаяа саг соонь харууhалнагүй, буртаг үбhэ ногоонтой тэмсэл эмхидхэнэгүй. Энээнhээ боложо хэдэ хэдэн ажахынуудта кукурузын муу ургаса хуряана.

Энэ тогтоол соо заагдаhан дутагдалнуудые усадхаад, тарилгые түргэнөөр дүүргэхэ, мүнөө жэлдэ колхоз, совхоз бүхэндэ кукурузын үндэр баян ургаса ургуулха шухала хэмжээнүүдые абахыень РСФСР тушаа КПСС-эй ЦК-гэй бюро КПСС-эй обкомуудые, крайкомуудые, облгүйсэдкомуудые, крайгүйсэдкомуудые, автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые уялгалба.

Энэ зорилгоор иимэ дурадхалнууд оруулагдаа:

урда жэлдэнь тааруу ургамалай таригдаhан, hайнаар үтэгжүүлэгдэhэн газарта кукуруза тариха; нютаг нютагайнгаа эрхэ байдалые харалсан, түрүү агротехникын заабаринуудые гүйсэдөөр сахижа, томо жэжээрнь илгагдаhан, хороор сэбэрлэгдэhэн үрэhөөр имагтал квадратно-гнездовой аргаар, богони болзорто үрэhээ тарижа дүүргэхэ;

кукурузын бүхы тарилгые саг үргэлжын звенонуудта, таряан ажалай, тракторна бригадануудта даалгажа үгэхэ; энэ ургамалай үндэр баян ургаса хайшан гэжэ ургуулха заабаринуудые hайса мэдэхэ мэргэжэлтэдэй, дүршэлтэй хүнүүдэй дундаhаа колхоз, совхоз бүхэндэ кукуруза тарилга, ургуулгын шанарые шалгажа байха инспекторые томилхо;

кукурузын полинуудые харууhалха хүдэлмэреэ нэгэшье үдэрөөр хожомдуулхагүй; тарилгаяа саг болзортонь борнойлхо; тарилгынгаа буртаг үбhэгүй, үсхэн шэнгэнэйнгээ талаар тааруу байхын тулада буртаг үбhыень түүжэ, эшэнүүдыень шэнгэрүүлжэ, нүхэнүүдые тойруулан хүрьhыень зөөлэрүүлжэ байгаад, зундаа 2—3 дахинhaa үсөөн бэшээр ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ; кукурузын тарилгада шэбхын шүүhээр, бусад үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээл оруулха;

эшэнүүдэйнь гаража захалхатай хамта, саашадаа ряд хоорондын элдүүрилгын хэгдэмсээр кукурузын полинуудые тушаан абажа байха; хэhэн хүдэлмэриинь шанарые харалсажа, кукуруза ургуулагшадта, механизаторнуудта ажалай түлөөhэ үгэлсэхэ;

кукурузын hая ургажа, эшэнүүдэйнь үшөө намаа набшаяа хүсөөгүй байхада малда эдюулдэг буруу ябадал болюулха;

кукурузын баян ургаса ургуулхын, тэрэнээ саг болзортонь хуряажа, силос хэhэнэйнь түлөө колхозниг уудые, механизаторнууд, инспекторнүүд, бригадирнууд, агрономууд болон колхозой түрүүлэгшэнэрые материальна талаарнь урмашуулха хэмжээнүүдые хараалха.

Кукурузын үндэр баян ургаса ургуулхын түлөө мүрысэе гэжэ СССР-эй хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые уряалhан Курска областиин колхозниг ууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүсхэлые РСФСР тушаа КПСС-эй ЦК-гэй бюро hайшаагаа.

Курска областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Хандалгые үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, кукурузын гектар бүриhөө 300 центнерhээ бага бэшэ ногоон эшэ намаа, буурсагуудые абахын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ КПСС-эй обкомуудта, крайкомуудта, облгүйсэдкомуудта, крайгүйсэдкомуудта, автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаба. Абаhан уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэнь колхозниг уудта, совхозуудай хүдэлмэришэдтэ, механизаторнуудта партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд үдэр бүри бодото туhаламжа үзүүлжэ, колхоз, совхозуудта кукурузын баян ургаса ургуулхын түлөө оролдожо байhан комсомольско организацинуудай, hургуулинуудай үүсхэлые али болохоор дэмжэжэ байха ёhотой.

ДЕКАБРЬСКА ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ ДҮҮРГЭЛГЭДЭ ПРОФСОЮЗУУДАЙ ҮҮРГЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Ажалынь һайжаржа байна

КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй тогтоол бодото дээрэнь бэелүүлжэ, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком (түрүүлэгшэнь нүхэр М. В. Леденев) һүүлэй үедэ ажал хүдэлмэрээ һайжаруулжа байна.

Эхин профорганизацинууд тоосоото-һунгуулиин суглаануудаа эдэбхитэй һайнаар үнгэргэжэ, дүй дүршэл ехэтэй хүнүүдые профсоюзай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болгон һунгаа һэн.

Тус суглаануудай үнгэрһэнэй һүүлээр профсоюзай обком эдэбхитэниие һургаха гэжэ шиидэһэн байна. Үнгэрһэн жэлэй 4-дэхи, мүнөө жэлэй 1-дэхи кварталда профсоюзна эдэбхитэд—300-гаад шахуу хүн элдэб семинарта һуража гараа. Пленумэй болон президиумэй гэшүүдэй һуралсал эмхидхэтдэһэн юм.

Семинарта дүй дүршэлөө андалдан һуража гараһан нүхэдүүд эдэбхитэйтээр ажаллажа, профсоюзна организациингаа хүдэлмэри һайжаруулна. Тиигэжэ профорганизацинууд арадай элүүрые хамгаалха зургаануудай ажалда ехэхэн нүлөө үзүүлдэг боложо байна.

Эхин профорганизацинуудтаа туһалхаяа обкомой хүтэлбэрилэгшэд республикынгаа аймаг, городуудаар саг үргэлжэ ябажа байдаг юм. 1957 ондо тэдэнэр 20-ёод аймагта ябаа, 1958 оной 1-дэхи кварталда 5 аймагта ошожо, профорганизацнин хүдэлмэридэ туһаламжа үзүүлбэ.

Хүдөө аймагуудта байдаг профсоюзай эдэбхитэн Шинкоренко (Баргажан), Полухина (Иволга), Хамнаева (Хэжэнгэ), Желаева (Аршан) бусад олон нүхэд обкомой президиумэй даалгабари, захяа һайнаар, саг болзортонь дүүргэдэг юм.

Профсоюзай обкомдо 11—20-ёод хүнһөө бүридэһэн 6 комисси бии болгогдоо. Тус комиссинууд профсоюзай айкомуудай болон месткомуудай комиссинуудай хүдэлмэриинь шалгажа, тэдээндэ туһалжа байдаг.

Һүүлэй үедэ обкомой президиумэй заседанида эмнэлгын зургаануудай болон профорганизациин хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө ажал хүдэлмэри тухай тоосоо хэдэг болоо. Тэдэнэй ажалай дутуунуудые усадхахын түлөө бодото заабари үгтэдэг, тусхай шиидхэбэри гаргагдадаг байна. Жэшээнь, профсоюзай Байкало-Кударын, Курумканай, Хэжэнгын айкомуудай, Улан-Удэ городой хүүгэдэй больницын месткомой хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэл обкомой президиумэй заседанида хэлсэгдээ һэн.

Олонхи профорганизацинууд захяа заабари, тогтоол дүүргэхын, өөһэдынгөө гэшүүдые коммунизмын сурталаар хүмүүжүүлхын түлөө һаянай бүри эдэбхитэйгээр хүдэлдэг болоо. Тиигэжэ тэдэнэй нэрэ хүндэнь дээшэлнэ, эмнэлгын зургаануудай ажал хүдэлмэридэ ехэхэн нүлөө үзүүлнэ.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй дунда соёл культурын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха асуудалда ехэхэн анхарал табигдана. Улаан булангууд үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ үшөө олоор эмхидхэгдээ. Тэндэ уранһайханай самодеятельностиин кружогууд саг үргэлжэ хүдэлнэ, асуудал болон харюунуудай, литературна вечернүүд эмхидхэгдэнэ.

Республиканска санитарно-эпидемическэ станциин, городой хүүгэдэй байшангай, нарайлалгын гэрэй болон бусад олон медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллективүүд культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые шалган харалга болоходо тэрээндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба.

Бабушкин, Городок городуудай профсоюзай горкомууд, Прибайкальска, Баргажанай, Тарбагатайн, Хэжэнгын, Хориин, Иволгын аймагуудай профсоюзай айкомууд, Улан-Удэ городой больницын, Ильинскэ санаториин, хүүгэдэй больницын болон бэшэшье олон месткомууд ажалаа улам һайжаруулна.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профорганизацинуудта КПСС-эй айкомууд (Октябрьска, Баргажанай, Хэжэнгын гэхэ мэтэ) ехэхэн анхаралаа табидаг, тэдэнэй хүдэлмэридэ туһалдаг байна.

Профсоюзна организацинууд бултадаа дутуу дундануудаа усадхажа, ажал хүдэлмэрээ бүри һайнаар ябуулжа, партиингаа заабариие дүүргэхэнь найдамтай.

В. Афанасьев, Облпрофсоведэй инструктор.

Үйлэдбэриин зүблөөнүүдые бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэхэ

КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлэн, профсоюзна организацинууд ажал хүдэлмэрээ һайжаруулхын түлөө горьтой хүдэлмэри ябуулна.

Мүнөө республикын профорганизацинуудта 150-һаа дээшэ саг үргэлжын үйлэдбэриин зүблөөн һунгагдаа. Тэрээнһээ гадна, олохон предприятинуудта цехын саг үргэлжэ хүдэлдэг үйлэдбэриин зүблөөнүүд бии болгогдоо.

Предприятиин түрүү хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд, партийна, профсоюзна болон комсомольско организациин түлөөлэгшэд тус зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Зарим предприятинуудта бии болгогдоһон зүблөөнүүд горьтой дүй дүршэлтэй болобо. Жэшээнь, Улан-Удын мяха-консервын комбинадта 2 зүблөөн үнгэргэгдөө. Тэдэ зүблөөнүүдтэ ажал хүдэлмэри хамгаалха, усалталһаа һэргылхэ болон ажалай бүтээсэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Зүблөөнүүдые үнгэргэхын урда тээ горьтойхон бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдана. Хүдэлмэришэд, алба хаагшадай цехын суглаанууд дээрэ ороһон 204 һанамжануудай 102-ынь үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ баталан абтаһан юм.

Һайшаагдаһан һанамжануудые бэелүүлхын тула мяханай комбинадай директор нүхэр Карасев харюусалгата нюурнуудые өөрынгөө захиралтаар томилдог байна.

Гадна, КПСС-эй ЦК-гэй декабрьска Пленумэй һүүлээр профорганизацинууд социалистическэ мүрысөө һайнаар эмхидхэдэг болоо. Суута шахтёр Николай Мамайн үүсхэл дэмжэһэн мүрысөөн Зэдын комбинадта үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Үдэрэйнгөө даалгабари үлүүлэн дүүргэхын түлөө 40 шахуу бригада амжалтатайгаар хүдэлнэ. Халаанайнгаа нормо 140—200 процент дүүргэжэ, нүхэд П. В. Кердашевой, В. Г. Шульгинай, Г. Ф. Яньковой бригаданууд ажалай амжалта туйлана.

Үдэрэйнгөө даалгабари үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүрысэжэ байһан бригадануудай хүдэлмэриин дүн согсологдожо, олониитэдэ харуулагдана. Түрүү хүдэлмэришэдтэ «нүүрһэ һайнаар малтагшад», «һайн ашаалагшад» гэжэ нэрэзэргэ олгогдодог. Тэдэнэй нэрэ обогынь хүндэлэлэй самбар болон дэбтэр дээрэ тэмдэглэгдэдэг, дүй дүршэл тухайнь газетэдэшье бэшэгдэдэг байна.

Гэхэтэй хамта, профорганизациин хүдэлмэридэ ехэхэн дутуунууд бии. Зарим предприятинуудта: ПВЗ-дэ, шэлэй заводто, Хүрьбын леспромхоздо үйлэдбэриин зүблөөнүүд бэлэдхэлгүйгөөр үнгэргэгдэнэ. Жэшээнь, Хүрьбын леспромхоздо хүдэлмэришэдэй дурадхаһан нэгэшье һанамжа дүүргэгдээгүй.

«Забайкаллес» комбинат, Галуута-Нуурай рудоуправлени, леспромхозуудта ажал хүдэлмэри хангаха асуудалда анхарал үшөө муугаар табигдана.

Зэдын комбинадай шахтада, шэлэй заводой машина угаадаг цехтэ, Галуута-Нуурай рудоуправленидэ тооһо шоройгүй, сэбэр агаартай байхын түлөө оролдодоггүй шахуу байна. Тиимэ тула профорганизацинууд хүдэлмэришэдтэ ажалай таатай зохид эрхэ нүхэсэл бии болгохо талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй.

Хүдэлмэришэдэй болон профсоюзай гэшүүдэй дунда хүмүүжүүлэлэй хүдэлмэри һайжаруулха, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ асуудал профорганизацинуудай тон шухала зорилго мүн.

К. Пашнев, партиин обкомой инструктор.

«Байрын гэрнүүдые олоор барижа, ойрын хэдэн жэл соо ажалшадаа һайн байраар гүйсэд хангаха» гэһэн парти, правительствынгаа уряае Улан-Удын паровозо-вагонно заводой профсоюзай гэшүүд—бүхы хүдэлмэришэд һайшаан дэмжэһэн юм. Мүнөө тэдэнэр өөһэдөө байрын гэрнүүдые олоор барина. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой модельнэ цехын хүдэлмэришэн, профсоюзай гэшүүн А. Белоусов (наанань) туһалагшадтайгаа хамта хоёр байратай гэртэ пеэшэн хэхэеэ хирпиисэ зөөжэ байна.

И. Нечаевай фото.

ПОЛИГРАФИИН ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ХҮГЖЭЖЭ БАЙНА

Манай республикын экономико болон культурын хүгжэн һалбархатай хамта, газетэ, журнал, ном олоороо хэблэгдэн гарадаг болоо. Типографиие эрхим һайн түхеэрэлгээр хангажа шадаһанай ашаар лэ иимэ амжалта туйлагдаһан байна. Жэшээнь, республикын типографиин газетэ, журнал, номой үзэгэй 80 процентнь оньһожоруулагдаһан аргаар—«линотип» гэжэ машинаар холбогдоно. Полиграфиин машина бүтээн гаргадаг Ленинградай заводто хэгдэһэн 8 иимэ «линотип» манайда бии юм.

Үзэг холбодог машинын тоогоор республиканска типографи Сибирь болон Алас Дурна зүгтэ нэгэдэхи һуури эзэлдэг. Энээнэй ашаар номой үзэг холбохынгоо хажуугаар, мүн бусад областьнуудай юумэ хэлсэдэг байна.

Наукануудай академиин Зүүн Сибириин филиалай, мүн Эрхүү городой бусад научно-шэнжэлэлгын институдуудай, гүрэнэй Томско университедэй эрдэм ухаанда хабаатай номууд манай типографида хэблэгдэн гарадаг юм.

1950 онһоо хойшо республиканска типографида «монотип» гэжэ үзэг шудхадаг шэнэ машина тодхогдонхой. Тоо бодолгын, химиин, хариин хэлэн дээрэ номой үзэг холбохоһоо гадна, энэ машинаар элдэб тэмдэгүүдые шудхаха аргатай болоһон байнабди.

Ном судар болон бусад зүйл барладаг цехтэ урданай хуушарһан машинанууд шэнээр һэлгэгдээ. Юумэ барладаг шэнэ машинанууд Щербаковско заводто бүтээн гаргагдадаг юм. Урдань байгшадта орходоо шэнэ машинын бүтээсэ 2,5 дахин ехэ болоно. Мүнөө манай типографида иимэ 3 машина бии.

Нэгэ час соо 25 мянган хэһэгые барладаг ротациин машинаар газетэ хэблэгдэн гарана. Энээнэй урда тээ газетэ гаргаха хүдэлмэриин ехэнхинь гараар хэгдэдэг байһан юм. 1948 онһоо хойшо энэ хүдэлмэри оньһожоруулагдажа эхилэнхэй. Ном гадарлаха хүдэлмэри мүнөөнэй эрилтые хангангүй. Гэбэшье, һүүлэй жэлнүүдтэ энэ хүдэлмэриин ехэнхинь оньһожоруулагдаа. Типографиин шэнэ байшантай болоходо тус хүдэлмэри улам һайжарха.

Аймагууд болон городуудай типографинуудай техникэ улам хүгжэжэ байна. Аймагуудай бүхы типографи газетэ барладаг машинатай, олонхинь нүүдэл электростанцитай болонхой.

Үнгэрэгшэ жэлһээ эхилээд, аймагуудай типографинуудта «линотип» машина тодхогдожо эхилээ. Сэлэнгын аймагай типографида иимэ машина хүдэлжэ байдаг, Бабушкин городто мүнөө жэлдэ тодхогдоо.

Москвада болохо бурят-монголой искусство болон литературын декадада зорюулагдаһан номууд мүнөө манай типографида хэблэгдэжэ байна. Эдэ номуудые гоё һайханаар хэблэн гаргаха уялга типографиин хүдэлмэришэд абаад, ажаллажа байнхай.

С. Барер, республиканска типографиин директор.

НИКОЛАЙ МАМАЙН ҮҮСХЭЛЭЭР МҮРЫСЭГШЭД УЛАМ ОЛОШОРНО

Горнягуудай харюу

Түрэл партиингаа уряагаар байгша ондо үнэтэ болон хомор металл урданайхида орходоо ехээр малтажа, арадайнгаа ажахыда үгэхэ гэһэн зорилго Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадайхид табинхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ комбинадай Холтоһон руднигайхид байгша онойнгоо даалгабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллажа байна. Холтоһоной хангил үндэр хада ууланууда ашагта малтамал бэдэрээшэдэй 20 гаран комплексно бригада хүдэлмэрилнэ. Руднигай шахта болон бригадануудай хоорондо социалистическэ мүрысөөн хүсэ ехэтэйгээр дэлгэрээ.

Руднигай 1-дэхи шахтын дүршэлтэй горняк В. Г. Поповой хүтэлбэрилдэг комплексно бригадынхид руда малталгаар һара бүри һайн үрэ дүн харуулна. Энэ бригадын гэшүүн бүхэн халаан соогоо 4,36 тонно руда малтаха даабаритай аад, 10,2 тонно хүрэтэр малтана. Тэдэнэр апрель һара соо түсэбһөө гадуур 2000 тонно руда малтажа, Николай Мамайн үүсхэлдэ харюу болгон, түрүүшынгээ амжалта туйлаһан юм. Тус бригадатай мүрысэдэг нүхэд Ш. Сафаргалиевай, В. Тугариновай, А. Родионовой комплексно бригадынхид үдэр бүриингөө даабариие холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Тиихэдэ вольфрам шанаржуулагшад гурбадахи һараяа комбинат соогоо түрүүлжэ, дамжуулгын Улаан туг барижа ябана. Хүдэлмэришэд М. С. Хаснулина, А. М. Сироткина, М. С. Ермакова болон бусад бэшэ нүхэдтөө жэшээ харуулан, даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг юм. Мүнөө үнэтэ металл шанаржуулагшад туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, ажалайнгаа бүтээсые саашадань дээшэлүүлхын, руда угаалгын шанарые һайжаруулжа, үнэ сэнгыень доошолуулхын түлөө тэмсэжэ байна. Тэрэшэлэн үйлэдбэридөө шэнэ технологи нэбтэрүүлхын, ажалдаа шэнэ арга дүршэл олохын түлөө тэмсэнэ.

Тиигэжэ суута шахтёр Н. Мамайн үүсхэлые халуунаар дэмжэһэн Зэдын комбинадайхид туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхан, эршэ хүсэтэйгөөр ажаллана.

А. Ткач, Б. Ринчинов, Городок городой «За металл» газетын хүдэлмэрилэгшэд.

Суутай машинист

Зүүн-Сибириин түмэр замаар табилуулһан хүндэ ашаанай паровозууд үдэршье, һүнишье илгаагүй, холоһоо хуугайлһаар Улан-Удэ хүрэжэ ерэдэг. Тэрэнэй нэгые үнинэй, дүршэлтэй машинист Александр Иванович Васильев жолоодон, олон вагондо ашагдаһан эд хэрэгсэл арадайнгаа ажахыда һаадгүйгөөр шэрэжэл байдаг юм.

Байгша ондо нүхэр Васильев 50 наһанайнгаа ойе тэмдэглээ. Александр Иванович таби наһанайнгаа 30 жэлыень түмэр зам дээрэ ажаллажа үнгэргэһэн намтартай. Тиихэдээ 25 жэл соо хүдэр паровозуудые жолоодожо, үнэн сэхэ ажалаараа Улан-Удын түмэрзамшадай дунда нэрэтэйшье, хүндэтэйшье болоо.

Олондо хүндэтэй машинист Васильевай ажалые парти, правительствомнай үндэрөөр сэгнэжэ, «Ажалай Улаан Тугай» орденоор, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар, «Хүндэтэй түмэрзамшан» гэһэн значогоор шагнаа.

Нёдондо жэл Александр Иванович 200 гаран тонно түлишэ алмаһан һаа, энэ жэлдэ Донбассай суута шахтёр, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Николай Мамайн үүсхэлдэ харюу болгон, 300 шахуу тонно түлишэ алмахаар шиидээ. Энэ уялгаяа заатагүй дүүргэхэб гээд, түрүү машинист хурдан хүлэгөө түмэр харгыгаар табилуулһаар.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша машинист А. И. Васильев паровозойнгоо ойро байна.

И. Воробьевой фототекст.

Комплексно бригада эмхидхэгдэбэ

Манай Бурят-Монголдо совнархозой эмхидхэгдэхэдэ Баргажанай-Адагай барилга-түхеэрэлгын управлени «Забайкаллестранстрой» трестын мэдэлдэ ороһон юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо эндэхи барилгашад элдэб хэрэгсэлээр, оньһото түхеэрэлгээр дутахаяа болёо.

Барилгын хэрэгсэлэй элбэгжэхэтэй хамта, шулуушадай, штукатурнуудай болон элдэб хүдэлмэри хэгшэдэй ажалайнь шанар нилээд дээшэлһэн, түлөөһэншье һайжарһан байна. Мүнөө Баргажанай-Адагай барилгашад хүдэлмэриингөө бүтээсые улам дээшэлүүлхэ зорилготойгоор түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, шэнэ аргануудые үргэнөөр шудална.

Һаяхан барилгашадай үйлэдбэриин суглаан боложо, комплексно бригадануудые эмхидхэхэ гэһэн дурадхал нэгэн дуугаар һайшаагдаһэн. Удаань барилгашад абаһан шиидхэбэреэ хэрэг дээрэнь бэелүүлэн, түрүү барилгашан Александр Зарубинай хүтэлбэри доро түрүүшын комплексно бригада эмхидхэбэ. Энэ бригадада штукатур, пеэшэншэдэй, шэрдэгшэдэй болон элдэб хүдэлмэри хэгшэдэй звенонуудые хүтэлбэрилхэдөө ажал хүдэлмэрээ бригадир һайса мэдэдэг, хэнэй юу хэжэ байһые харадаг юм.

Мүнөө нүхэр Зарубинай бригадынхид суута шахтёр Николай Мамайн үүсхэлдэ харюу болгон, даабаряа үдэр бүри үлүүлэн дүүргэхын, барилгын хэрэгсэл гамтайгаар гаргашалхын тула өөһэд хоорондоо мүрысөө дэлгэрүүлээд, эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

К. Левша.

КОЛХОЗОЙ МЕХАНИЗАТОРТА ТУҺАЛАМЖА

Тракторнуудта техническэ харууһа хэхэ тухай

Мүнөө элдэб оньһото машина, техникэ колхозуудта үгтөөд, мүн дүршэл ехэтэй нилээд олон механизатор артельдэ ороод байна. Колхозуудайнгаа машина, техникые һаадгүйгөөр, ашаг ехэтэйгээр, эзэн ёһоор хэрэглэхэ гээшэ механизатор бүхэнэй эгээл гол зорилго болоно.

Хэнэйшье мэдэһээр трактор, машиные бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тулада тон түрүүн тэрэниие хаһа саг соонь һайнаар заһаха, техническэ харууһа зүбөөр хэхэ хэрэгтэй бшуу.

Түрүү тракторна бригадануудай, агрегадуудай дүй дүршэлһөө харахада, тэдэнэр машина, техникээ хаһа сагтань, һайнаар заһаад, хүдэлмэриин үедэ техническэ харууһа зүбөөр хэһэнэй ашаар бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Теэд энэ жэлдэ түрүүшынхеэ өөһэдын трактор, машинаар тарилгаа хэжэ байһан Түнхэнэй аймагай «Победа», «Искра» болон бусадшье аймагуудай колхозуудаар ябажа харахада, тэндэ машина, техникын техническэ харууһан хаһа сагтаа хэгдэнэгүй. Хэхэдээшье тэрэнээ ёһо тэдысэ, хайша хэрэгээр үнгэргэдэг ушар олон. Трактор, машинын дутагдалнууд дары усадхагдадаггүй. Жэшээлхэдэ, тракторай муугаар заһагдаһанһаа боложо, уһа, тоһо, түлишын гоожожо, адхаржа ябахада хэрэглэдэггүй зон байдаг. Илангаяа полевой хүдэлмэриин үедэ трактор, машинаяа тооһо шоройһоонь ёһоор сэбэрлэдэггүй, воздухочиститель болон воздухопроводой залгалаа, шүрэб хүсэд шангадхажа мушхадаггүйшье ушар байха. Эдэ мэтэһээ боложо трактор, машинын часть сагһаа урид эбдэрнэ, элэнэ, ажал хүдэлмэришье ехээр һаатана, түлишэ, тоһон үлүүсэ гаргашалагдана.

Мүн трактор, машинаяа тоһодоходо, түлишэ хэхэдэ техническэ харууһалгын заабари сахигданагүй. Юуб гэхэдэ, илангаяа дизельнэ тракторай түлишын аппаратура тон орёо наринаар хэгдэнхэй юм. Тиимэһээ тэрээндэ нэгэшье холисогүй, сэбэр түлишэ хэрэглэгдэдэг гээшэ. Хэрбээ дизельнэ түлишэдэ багаханшье шорой шохой, элдэб үлүү юумэн ороо һаа, тракторай двигателиин гол шухала деталь, частиие түргөөр элээдэг, түлишэ ехээр гаргашалагдадаг байна. Тракторшье дүүрэн хүсэндөө хүдэлхэгүй бшуу.

Һүүлэй үедэ МТС-үүдтэ дизельнэ түлишэеэ һайса тунаажа, дээрэһээнь эгээл сэбэрынь наринаар шүүжэ, заабол насосоор булэжэ тракторһоо хэдэг болоо һэн. Энээниие мүнөө колхозуудай механизаторнуудшье үргэнөөр хэрэглэхэ зэргэтэй. Дизельнэ түлишын дээрэ тунаһан сэбэрыень абажа, тракторһоо хэрэглэхын тулада колхозуудай бригада бүхэндэ 3—5 кубометр түлишын багтаха цистернэ байха ёһотой. Тунаһан сэбэр түлишэ тэды шэнээн байна гэжэ харуулха тусхай оньһон байха ушартай.

Тракторна хүдэлмэриин бүхы гаргашын 23—30 процентнь шэнгэн түлишэ болон түрхихэ тоһондо гарадаг юм. Тиимэһээ энэ гаргашые шадаал һаа химдаруулхын түлөө механизатор бүхэн тэмсэхэ зэргэтэй. Теэд зарим ушарта ехэ үнэтэй тоһон-солидол хайша хэрэгээр, гамгүйгөөр гаргашалагдадаг. Тэрэнээ миил хүшалтагүй хүнэг соо хэжэ ябаад, тооһо шоройдо даруулжа, һүүлдэ ехэнхиень хаяха баатай болодог.

Тиихэдэ техническэ харууһалгын ёһоор, дизельнэ трактораар 120 час хүдэлөөд байхадаа картерайнь тоһо һэлгэдэг юм. Сэбэр, шэнэ тоһо саг соонь нэмэжэ хээд, шүүрнүүдынь ходо сэбэр байлгаа һаа, дизельнэ тоһо бүришье удаан һэлгэнгүй ябажа болохо. Тиибэшье, тракторай бүхэли сүүдхэдөө шахуу зогсонгүй хүдэлхэдэ, илангаяа зундаа картерай тоһон ехээр халаад, тон шэнгэн дабирхайлиг боложо, шүүрынь тортог баарта баригдашадаг. Тусхайлбал, «ДТ-54» тракторай хүдэлжэ байхада двигателэйнь тоһон 90—95 градус болотороо халадаг, тиихэдэнь бүдүүн, нарин шүүрнүүдынь 2—3 миллиметр зузаанаар тортог боложо, 25—30 час хүдэлөөд лэ арилгахаар байдаг гээшэ. Тиимэһээ тракторайнгаа хүдэлжэ байхада тоһонойнь халаһые ходо шалгажа, саг соонь шэнэ тоһо нэмэхэ ёһотой. Мүн № 1-дэхи техническэ харууһа хэхэдээ тоһоной шүүрнүүдые угаажа, сэбэр болгохо хэрэгтэй.

Трактор, машинын техническэ харууһа таарамжатай саг соонь, зүбөөр хэхэ гээшэ мүн лэ ехэ удхашанартай. Мүнөө тракторай техническэ харууһые тусхай тоотой час хүдэлһэн хойнонь хэдэг болонхой. Теэд техническэ харууһа ниилэхэдээ, трактор бүхэнэй хэды шэнээн ажалһыень, хэды шэнээн хүсэнэй гаргашыень тодорхойлхонь бэрхэтэй юм. Тиимэһээ тракторай техническэ харууһые шэнгэн түлишэ гаргашалһаарнь хараалжа хэдэг болоо һаа таарамтай гэхээр. Жэшээлхэдэ, «ДТ-54» тракторта 550 килограмм түлишэ гаргашалһанайнь хойно № 1 техническэ харууһа хээд, һүүлдэнь үшөө 1100 килограмм түлишын гаргашалагдаад байхада, № 2 техническэ харууһа хэхэ болно. Удаань гурба мянга үлүүтэй килограмм түлишэ гаргашалхадань, № 3 техническэ харууһа, арбаад мянган килограмм түлишэ гаргашалхадань—№ 4-дэхиень хэхэдэ зохистой гэжэ һанагдана. Оронойнгоо олохон тракторна бригаданууд, тэрэ тоодо манайшье түрүү механизаторнууд трактор, машинынтаа техническэ харууһа түлишэ гаргашалһаарнь хэдэг болонхой.

Гадна, трактор, машинын хэрэшье һайнаар хүдэлжэ байгаа һаа, техническэ харууһа хэхэ сагайнь болоходо, муудашоогүйлэнь заабол байлгажа, заһаха шухала. Тиихэдэ колхоздо гү, али бригадада техническэ харууһа хэхэмнай гээд, нэгэ доро хэды трактор задалжа болохогүй. Юуб гэхэдэ тэдэниие запасной частяар зэргэ хангахань бэрхэтэй. Тиигээдшье колхозой эрхэ байдалда тэдэ нэгэ доро һайнаар заһагдахашьегүй ха юм.

Трактор, машинын техническэ харууһые заатагүй хаһа саг соонь, зүбөөр хэхэ, механизатор бүхэн даажа байһан машина, техникэдээ эзэн ёһоор хандажа гамтайгаар абажа ябахын түлөө оролдохо ушартай.

И. Абзаев, инженер.

АХЫН АЙМАГТА

ЗАМАИ ТЭМДЭГЛЭЛ

1. САЯАН УУЛЫН ОРОЙ ДЭЭГҮҮР

...лан-Үдэһөө Аха ошохо замдаа ...элжэ һууһан үбгэжөөлтэй ...дажа эхилбэб. Тэрэмни Улан-...басагандаа айлшалаад, бу-...ябаһан байба. «Арбаад ...эй саана энэ Улан-Үдэ ерэ-...докторто аргалуулһан хүм. ...д жэгтэй ехэ болошоод бай-... Яажа ниимэ түргөөр ургадаг ...гэшээб. Теэд манай Орлигшье ...л ехэ болошоо... Юумэн гэшэ ...ер лэ хубилдаг байна даа. Ту-...й ерэхэдэ, Орлигһоо Моондо ...эр хазаар морёор хонон яба-...хурөөд, тэндэһээ машинаар ...дянка ерэжэ, поездэдо һуугаа ...Мүнөө замнайшье дүтэлөө. За-...нүхэр, часаа хараад ябаарайг-

...аншьегүй Байгал далай харагд... Сэлмэг тэнгэри, шал шэнги ...һэн... Слюдянка хүрэхэдөө сон-... харанабди. Тэндэһээ Эрхүү ... электровоз жэгдээр зуралза-... Тиихэдэ Слюдянкаһаа зүүлжэ ...далай захаар утаа бушхуул-..., паровоз уушилан, аахилан ...вагон зүдхэн ябаханъ харагд...

...оро хүрэжэ ерэбэбди. Эн-... колхозой тракторнууд поли ...ээ гаранхай, газараа хахалан, ... бурьюулан ябана. Тэб-... тэбхэр хахалагдаһан газар ...одтон харагдана. Хойшоо ха-...дамнай, Саяан уулын сахир ...н малгайлууд үүлэн дээгүүр ...йлдон, наранай туяада үнгын ...нгоор ялайлдана.

...оондоо халта буугаад, сэшааа ...бабди. Уданшьегүй Хубсугул ...йн хоймороор, баруун хой-...шэглэнэбди. Далай тээшэ заһа-... харгы зурыһаар ябашанхай. ...гүүл далайн зүүн хажуугаар ...голой молор үргэн тала нэм-...

...ржо үбгэн миһэлзэһээр хэлэбэ: ...хэнэй, Ахын бурядууд Хуб-...л далайе «Баруун далай», ...ал далайе «Зүүн далай» гэжэ ...эрэг байһан юм...».

...аншьегүй Мүнхэ Сарьдагай ...угаар гарабабди.

...Эндэхи зон энэ Мүнхэ Сарь-...е Хайрхан гэжэ нэрлэдэг, — ...убгэн нютагаа магтажа эхил-...Манай эндэхи хаданууда ал-... мүнгэн, боксит мэтын ашагта ...малаи айхабтар элбэг юм шуу. ... тэрэ майлада гурбан бодон ... унагааһан хүм. Манайш эн-...ааха хүндэ ан гүрөөл элбэг, ...алха хүндэ модон элбэг! Баян ... нютаг байгаа юм...

2. АХЫН ДОМОГ

...түрүүн Түнхэн нютагай нэгэ ...хүбүүд — аха дүү хоёр Саяан ...е нэтэ дабаад, Мүнхэ Сарьда-...ра хажуугаар, тэрээнһээ эхи ...ан голой эрьеэр агнажа, мүнөө ...н Ахын аймаг ерэһэн юм гэхэ. ...ж ябаһаар, ахань үбдэжэ, на-...раһан гэлэй. Тиихэдэнь дүүнь ... орхижо, нютагаа бусаад, «ан ...л эбэгтэй, баян нютаг байна; ... тэндэ хадагалжа ерэбэб. ...гаа нэрэ нэрлүүлхэе тэрэ ню-...шохомни. Дуратай хүн байгаа ...намтай ябалсагты» — гэһэн ...на ха. Тиигэжэ Аха нютаг, Аха ...эжэ нэрлэгдэһэн гэхэ. Аха гол ...н Сарьдагһаа эхи абажа, хой-...аайса, хүүсэ урдаһаар, Ангар ...эд шудхан ородог. Аха голой ...н ихэһын загаһаар элбэг. Го-...ы үһанай амтатай гэшэнь ар-...л. Юундэб гэхэдэ, Аха гол ун-...улаһаа эхи абана. Тэрэнэйнь ... мүльһэн оройһоо сэбэр уһан ...голдо урдан орино. Мүн тэрэ-...сашаа урдахадань олон байса ...нуудһаа багахан горхонууд ...н орино. Тэдэ хаданууд эл-...шагта малтамалтай, олон ар-...гай. Аха голой уһа бусалган ...й хэдэн литр ужархихада хү-...оосо дүүрэдэргүй. Аршаантай, ...а малтамалай һэндэртэй хо-...ой һониҺон хадын уһан тулада хү-...нхабадада түргэөр тарадаг ...л ха.

...а түрүүн Аха нютагта бурят ...ерэжэ, тэндэнь соёдууд-...а-туба гарбалтан) байһан гэ-...бөө Ахын аймагта соёдой со-...ерэн бии. Энэ нютагта соёдууд ...н аад, бурядуудай ерэхэдэ, ...эй холисолдоһоор бурядуудай ...оо һэн гэлсэдэг. Мүн Түнхэ-...аймагай Туранда, Жэмһэгтэ ...й анхан һуужа байһан аад, ...з бурядуудай болошоо һэн гэ-...

...й аймагта зарим газар, уһа-... соёд үгөөр нэрлэгдэнхэй. ...эгэ, «Балагта», «Сэнсэ», ...эн, «Илчир», «Дэби» гэхэ ... «Балагта» гэжэ нэрые тайл-...абал, «Заһаната» гэһэн удха-...Сэнсэ». Харин тиихэдэ зарим ... нютагынь бурят нэрэтэй: ...улуута, Улаан-Аха, Хүүр-...хэшэлэн.

...рал толгойтой Доржо үбгэн ...игэжэ хөөрөө һэн. «Үни хада ...монгол хоёр гүрэнэй хоорон-...хубаалган болоһон байгаа.

Тиихэдэ ород гүрэнэй найдалгата Гүн-Саава гэжэ нэрэтэй ород ноён манай нютаг ерэһэн юм. Монголой ноёд Гүн-Саавада хэлэбэ ха: «Бухын арһаар хэмжэмэ газар үгыт, тиигээ һаатнай нэгэ торхо сагаан мүнгэ үгэхэбди». Тиихэдэнь Гүн-Саава зүбшөөбэ ха. Үглөөдэрынь монгол ноёд ерэхэдэ, бухын арһа нарихаажаг зүһэжэ, ута ооһор аргамжа хээд ерэбэ ха. Тиигээд тэрээгээрээ нэгэ хада хэмжэжэ абаба. Һүүлдэнь монгол ноёд хэлээ һэн ха: «Танай газар тиисэ, манай газар ниисэ болохо». Тэрээнһээ хойшо тэрэ хада Монголой болоо, тэрэнһээ хойшоо урдаһан гол «Тиссэ» (Ахын һалаа) нэрэ абажа, Ород гүрэнэй болоһон гэлэй. Ород ноёнэ хэлэһэн үгөөр хүрэжэ, бухын арһанай хэмжээнэй газар Монголдо үгэһэн түүхэ домогтой.

Ингэжэ чилын (хилын) бии болохо, айлай 3 хүбүүнэй нэгэнинь чилэ (хилэ) харадаг болобо ха. Алайрай, Түнхэнэй бурят зон нэгэ — нэгэ хүбүүгээ хилэ харуулхаяа Шулуунай саана (Закамен), мүн Аха эльгээдэг байһан юм. Тиигэжэ Ахада, Закаменда бурядууд бии болоһон гэлсэдэг».

Нээрээшье Ахын зон Алайр, Түнхэнэй хүн зонтой адляар зугаалдаг. Жэшээлхэдэ, Түнхэндэшье, Ахадашье «сээргүй» гэдэг. Энэнь «хамаагүй» гэһэн удхатай, литературна хэлэндэ ходо хэрэглэмээр үгэ. Иимэрхүү үгэнүүд тэндэ ехэ олон.

Ахын бурядууд литературна хэлэндэ адли шахуугаар зугаалдаг. Илангаяа залуу зонинь (30 наһан хүрэтэр) литературна хэлэн дээрэ бэрхээр хэлэдэг болошонхой.

3. ШЭНЭ ОРЛИК

Орлик гэжэ нэрын бии болоһон тухай хүндэтэ уншагшадта дуулгаха дурамни хүрэнэ. Аха голой хойшоо урдажа ябахадаа, тэрэнние урдаһаанһ амадаа, Орлик горхон тэрээндэ орино. Юундэ Орлик гэжэ нэрэ абааб гэхэдэ, ехэ голые тэрэ өөрынгөө шуранаар угтан амадажа, «амаршалан мэндэшэлһэн» юм гэхэ. Тиигэжэ өөрэлиг голой нэрэ Орлик болоһон гэлсэхэ байна.

1940 ондо Орлик тосхондо оройдоол хорёод гэр байһан юм.

Орлик ерэхэдэ, шэнэ гэрнүүд эндэ тэндэ харагдана. Захиргаанай эмхи зургаанай, байрын гэрнүүд ехэ олон болоо. Тэндэхи ажалшад барилга хэхэдээ, амаралтын үдэр бултадаа гаража, гарта һабартаараа, эхэнэр эрэ илгадгүй дархалжа ородог байба.

Аймагай центртэ үхибүүдэй ясли, нарайлалгын гэр бариганхай.

Үдэшын сагта уужам һаруул клуб соо саг үргэлжэ лекци, концерт, ёохор болоно. Ахынхид Улан-Үдэһөө ерэһэн хүнэй лекци, тиихэ тиитэрээ бурят хэлэн дээрэ уншахадань, олиггүй олоороо сугларжа, һонирхон шагнадаг. Тэдэнэр ерэһэн хүниие ехэ хүндэтэйгөөр угтадаг, Улан-Удын, республикын һонинние мэдэхын тула хөөрэлдэхэе хүсэдэг байна. Тосхоной олоһхи зонинь бурядууд.

Үдэшэндөө клубтань һайханаар ёохор татаан болодог. Иимэ ёохорой дуу ойндоо хадууха абааб:

Хадын дээгүүр ябахадам
Хандагайн түбэрөөн гарана.
Хамаг зондоо ерэхэдэм
Наадаһай түбэрөөн гарана.
Ёохор, ёохор — яа
Орожо наадая — а.
Нарһан соогуур ябахадам
Нажарайм дайда һануулаа.
Наһанай залуу ябахада,
Наадан зугаа һануулаа.
Ёохор, ёохор — яа
Орожо наадая — а...

Тэндэхи уран һайханай кружок һаала гамгүй хүдэлнэ. Тэрэндэ гушаад гаран хүн, тэрэ тоодо Орлигой дунда һургуулиин багшанар эдэбхитэйгээр хабаадалсана. КПСС-эй айкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша нүхэр

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: врач Мария Дубжировна Сындеева рентген-таһаг соо хүдэлмэридөө байна.

Г. Ж. Жапов уранһайханай кружогто ехэхэн туһа хүргэнэ. Нүхэр Жапов бурят дуу зохёогоод, тэрээндээ хүгжэм бэшэжэ үгэдэг. «Жагсаал» гэжэ дууень ахынхид хаа хаанагүй дуулажа эхилээ.

4. ЗАЛУУ ВРАЧ

Зунай хубсаһатай ябаһанһаа самолёт дээрэ хүйтэ абаад, халуурашабаб. Тиихэдэ «Холо нютаг ерэжэ, ехээр үбдэшэбэл хаб» гэжэ айшооб.

Врачын кабинет... Хори һая гаража ябаһан басаган врач мойһон нюдөөр энеэбхилһээр намда буряадаар хандаба:

— Танда грипп хүрэшөө. Больницада 2—3 хоногто хэбтэгты.

Һаяхан баригдаһан больницын олон сонхотой ута коридоор соогуур намайе дахуулаад, сэбэрхэн таһагта оруулжа, хэбтүүлбэ. Хүрэхүрэһөөр эм уулгаад, тарилга хэжэрхибэ.

Үглөөдэрынь эртэ врач медсестранууды дахуулаад, палатадаан дахин орожо ерэбэ. Хэр зэргэ байһыемни һураад, сестрада ямар эм үгэхэ, ямар арга хэхэ тухай заабари үгэбэ. Хоноод байхадаа, толгоймни үбдэхөө болижо, тэндэ хүдэлжэ байһан зонтой танилсажа эхилбэб. Больницада аргалуулжа байһан эндэхи багша Дондок Дашеевич Лыгденов врач тухайдаа ехэл омогорхон хөөрэжэ үгөө:

— Мария Дубжировнамнай ёоһор лэ врач боложо байна. Үнгэрэгшэ жэл Эрхүүгэй мединститут дүүргээд, түрэл нютагаа ерэжэ, маанадаа аргална. Манай Ахын зэргэ түрүүшын врач гэшэ... Гүлмэр басаган аад, ямар зурхэтэй гээшэб?! Ябуул дундаа аппендицидтэ операци хээд хаяжархина...

—Мария Дубжировна хирург юм гү? — гэжэ асуубаб.

— Тиимэ, хирургын мэргэжэлтэй. Гансараа энэ ехэ больницые даагаад, үшөө амбулаторидо үбшэнтэниие үзээд байдаг. Үшөө худөөгөөр 50—100 модоной газарта байһан колхознигуудые үзэхөө, хазаар морёор харайлгажа ябашадаг... Мария Дубжировнамнай залууханшье һаа, манай урдаа хараха ахамад врач юм,—гэжэ Дондок Дашеевич хөөрэбэ.

Мария Дубжировна Сындеева нютагайнгаа зониие аргалха гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдодог. Ажалдаа абьястай дуратайнь хэлэшэгүй. Элүүр болоһон хойноо Мария Дубжировнатай хөөрэлдэхэдэмни, өөрөө иигэжэ хөөрэбэ: «Би багаһаа врач болохоб гэжэ һанадаг һэм. Зорйһомни хүсэлдөө. Врач болоһон урмандаа нютагайнгаа хүн зониие аргалха, эмшэлхын тулада аһал шадалаараа оролдоно...».

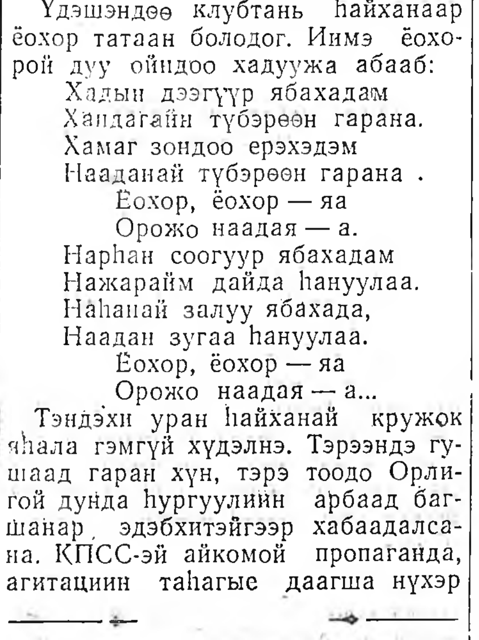
5. ЭРДЭМЭЙ ГУЛАМТА

Ахын аймагта (Орлигто) гурбан зуугаад һуралшатай дунда һургуули бии. 50—100 модоной газарһаа колхозынгуудай үхибүүд ерэжэ һурадаг.75 һурагшад һургуулиин интернатда байдаг. Тэдэнэй 25-нинь ямаршье түлөөһэгүйгөөр хооллодог, хубсалдаг. Тэрэ һургуулида һуралсалай мастерскойнууд бии болгогдоод, тэндэнь ажалай хэшээл үнгэргэгдэжэ эхилэнхэй. Ажалай багша нүхэр Петр Ильич Пежемский һурагшадаа ажалда дуршалтай болгохын тула ехээр оролдоно.

Һургуулида дуршалтай багшанар олон. Энэ һургуули анхандаа дүүргэһэн Александра Шарлаевна Аюшеева ботаника, биологи, химии һайнаар заадаг, һурагшадтаа гүнзэгүүгээр ойлгуулдаг байна. Химии заахадаа хэшээл бүхэндэ туршалга хэнэ. Тиимэһээ һурагшадынь химидэ дуратай болонхой.

Мүн багша М. Х. Жамьянов нютагай материал хэрэглэжэ, үхибүүдтэ түүхэ заана. Һурагшадынь түүхэдэ баһал дуратай болонхой.

Орлигой дунда һургуули олохон мэргэжэлтэниие бэлдэжэ гаргаа. Һургуулиие дүүргэгшэд дээдэ эрдэмтэй болоод, аймагай партида, советскэ, багшын ажалда, худөө ажахыда олоороо хүдэлмэрилнэ.

АХЫН ДАБААНДА. А. Истоминой фотоэтюд.

Орлигой һургуули ёһотойл эрдэмэй гуламта боложо шадаһан байна.

6. АНГУУШАД

Ахын аймаг орьёл оройтой хада уулатай, жалга жаама элбэгтэй, гүбөө майлаар олон. Ехэнхи газарынь ой модоор бүрхөөгдэнги. Тэндэ баабгай, буга, хандагай, бороо гүрөөһэн, бодон гахай, булган, хэрмэн, шэлүүһэн, шоно, үнэгэн гэхэ мэтын элдэб түрэлэй ан гүрөөл элбэг. Ан гүрөөлөөр иимэ элбэг байһан тулада Ахын зон эрэ, эхэнэргүй агнадаг. «Улаан Малшан» колхозой гэшүүн Шобоева Дулма шоно олоор алаһан, гүлгэдынь амидыгаар бариһан байха юм. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хэрмэшэн Арзухаева хэрмэ хэдэн зуугаар баридаг. Мүн «Коминтерн» колхозой гэшүүн Должид Пастухова баабгай алаа.

Суута ангуушан Дымбрен Арданович Мункоков агнуурнингаа мүнөө жэлэй 9 һарын түсэб дүүргэв. Агнажа ябахадаа, элдэб арьятантай дайралдадаг. Ангуушан Мункоков иигэжэ хөөрэнэ:

—Эндэ тула загаһан элбэг... Нэгэтэ тула барихадамни, досоонь хэрмэн байгаа һэн. Хэрмэн гэшэш тоо уһа тамаржа, газар урилдаг юм. Тиихэдэнь тула тэрээнтэй дайралдажа, хэрмые залгижархидаг байба...

Дымбрен Арданович хара баабгай, шоно, бодон гахай мэтые хайшаан гээд агнахааа һайса мэдэдэг болоһон хүн. Ахынхид агнахадаа бэрхэ, дуршал ехэтэй зон даа.

7. ПАРТИИН УРЯАДА ХАРЮУ БОЛГОН...

Ахада һарлаг үнеэд олон. Һарлаг үнеэн ута үһэ ноохотой, хада уулаар ябажа эдеэлдэг, шоно гарюуһанһаа айхаар бэшэ эбэртэй, айдаһгүй. Һарлаг жэлдээ 160—170 литр һү үгэдэг. Һүнинь үдхэн, тоһолиг. Монгол һарлаг хоёр үүлтэрһээ гараһан үхэрые хайнаг гэдэг. Хайнаг үнеэн жэлдээ 500—600 литр һү үгэдэг. Нютагай монгол үүлтэрэй үнеэд баһа олон. Эдэнь жэлдээ 400—500 литр һү үгэдэг. Һү, тоһо, мяха, ноһо элбэгээр абадаг болохын тула Ахын колхозууд, илангаяа һаалишад эхээр оролдожо, һү һаалгые дээшэлүүлжэ, тоһо ехээр абана. Жэшээлхэдэ, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Дулма Мангадаева, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад Должит Ендонова, Долгор Будаева, «Улаан Шулуута» колхозой һаалишан В. С. Наханцанова гэгшэд 3-дахи кварталай һү һаалиин түсэбые үлүүлэн дүүргээд байна.

Мүн тэндэхи колхозуудай хониной үүлтэр һайжаржа эхилэнхэй.

Һүүлэй үедэ нарибтар ноохотой хониной тоо олон болгохын түлөө эрдэм ухаанай шэнэ түйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэнэ. Хонишод энэ хэрэгтэ эгээл ехэ оролдолго гаргана.

1957 ондо «Улаан Аха» колхоз хониной ноһо гүрэндэ тушаажа, худалдажа урда желэйхиһээ 24 мянган түхэригөөр дээшэ олзо оруулаа. Тэрэ колхозой хонишон Һама-Цырен Мунхонова эхэ хонин бүриһөө 140 хурьга абажа уялга абаад, мүнөө 100 хурьга абаад, түлжүүлжэ байна.

Эндэхи колхозууд гүрэнһөө автомашина, трактор худалдан абажа эхилбэ. «Улаан Аха», «Улаан малшан» колхозууд «ДТ-54» маркын 3 трактор, «МТЗ» маркын нэгэ трактор, элдэб техникэ гүрэнһөө худалдан абаа.

Ахын ажалшад түрэл партиингаа уряагаар худөө ажахыгаа хүгжөөхэ, коммунизмые бүри ойртуулхын түлөө хүсэ шадалаа зангидан, хүсэл зориг түгэлдэр хүдэлжэ байна.

Б. БАТОЕВ.

Город соогуур ябахада...

Фельетон

Улан-Удын горсоведэй ажахын таһагые даагша нүхэр Майба үглөөгүүр эртэ кабинетдээ ороод, өөрынгөө мэдэлэй тушаалтаниие суглуулжа, суглаа татахаяа, секретарь эхэнэрээ хүлеэжэ һууба.

Гэнтэ үүдэн нээгдээд, Горсоведэй түрүүлэгшэ Гурьянов хэдэн хүнүүдые дахуулаһаар орожо ерэбэ. Тон эхээр айһан һурдэһэн хэбэртэй, хүхигар сагаан нюуртай, советскэ райкомхозые даагша Боков эгээ һүүлдэ орожо ерээд, «һалаабди даа!» гэһэн шарай үзүүлэн байба.

Үсэгэлдэрэй зүблөөн дээрэ худэлмэридөө дутагдалтайш гэжэ нилээд зэмэлүүлһэнээ мартаагүй Майба, баһа юун болоогшо аа гэжэ һанаагаа зобонги, али нэгэн муу юумэ хүлеэнги һууба.

—Энэ шалгалтын комисси ерээ, Василий Евсеевич, танилса, эдэ нүхэдөөр,—гэжэ Гурьянов шэрүүншэгээр хэлээд, үргэлжэлнэ:—бидэниие дахуулжа, ажахыгаа харуулал даа!

Майба фотоаппарадтай, шляпа үмдэһэн хүниие харахадаа: «Муу һайниинемнай дуулыень буулгажа абаад, «Крокодилда» гаргахань байна даа» гэжэ һанахадаа, зосоонь аягүй болоно.

Василий Евсеевич тэдэнээ дахуулаад, бүхы город соогуур зайба... Барагтай газарнуудаар лэ ябанаб гэхэдэнь, элдэб муу һайн юумэд дайралдаад лэ байна.

Тугаар һаяхан ерэхэдэнь гэмгүй байһан тротуар, мүнөө харахадань: хуу холторхой, хэмхэрхэй, ган габа гарашоод байна.

Угайдһаа, нэгэ оройтоһон дворник үйлсэеэ хамажа, огторгойдо хүрэтэр тооһо бурьюулжа байба. «Хаанаһаа ушарнэ олоно, иимэ орой хамаһан адхамар гээшэбши?» гэхэ гэһэн аад, хүнүүдэнэ хэмшээрхээд, абяагүй хажуугаарнь гараба. Хамта ябалсагшадынь: «Пээхь, хээхь!» гэлдээд, шамдуухан гэшхэлбэд.

—Обёоржо харахадамни, олон гэрнүүд дуһаагай гоожохо хоолойгүй, тиимэ аһаансагууд бишьшье һаа, хахад хухад болошоһон байна. Хахана гүш, тэр тэрэ сэнгүй гэрэй үглүү руу бороогой уһан һабира һабираһаар, модынь үмхирүүлээд, шулуун фундаментынь хэмхэ татаһан байханиь?—гэжэ Гурьянов ехэ уүртайгаар бадашаба.—Арбан түхэриигэй түмэр хоолой хэлгэжэ аргашни үгы гү? Нюдөө эбэртүүлээд ябадаггүй һаа, юу хаража ябадаг хүмши?

—Захаһаа абаһаар иимэ гэрнүүд байдаг, аляандань хоолой хэжэ барахабши. Энэ Боков лэ гэмтэй, тэр тэрэ Советскэ райгүйсэдкомой гэрэй хоолойнуудые харыт,—гэжэ Майба хоёр дабхар гэрынь зааба.—Иимэ хүнүүдээр хүдэлхэдэ зоболонтой, юушье хэжэ үгэдэггүй. Энэ гэрэйнь верандын шэл хана арбан жэлдэ аршагдаагүй, аршуун наранай гэрэлшье орохоёо болишонхой. Тэһэрһэн шэлнүүдэйнь орондо хажуудахи магазинайнгаа хайрсагай хабтагай хадаһан байдаг.

Нээрээшье тэдэнээ харахадань: гэрэйнь углуунуудаар табигдаһан хоолойнууд хухаржа, таһаржа гээгдэшэнхэй—үлэгшэ хубинь һолбоолдоод, хүнэй толгой дээрэ унуутай, унуутай байба. Фотокорреспондент аппарадаа гаргаад, тас-няс гүүлнэ. «Гэзэтэдэ гаргахань даа» гэжэ Майба бодоно.

«Рекордын» хажууда ерэхэдэнь, хоёр хүн лозунг хадажа, гоё һайхан шаажан хирпиисын забһараар һөөм ута хадааһа шаажа, алхаараа хайра гамгүй түгдэ сохихо байбад.

—Байзыт, болиит! Энэ гоё гэрэй нюур талые юундэ эбдэжэ байгаа гээшэбта!—гэжэ Майба уур дундаа ганирба.

Тэдэнэй нэгэнинь, эрьсэжэ хараад, юушье дуугарангүй хадааһаа шаажал байна.

Свердловой нэрэмжэтэ үйлсөөр үбдэгсөө элһэн, нүхэ һүбэ, тарималмодо тойруулһан хорёонуудынь хуу хяа хуха даруулшаһан, үни галабайшье һэльбэгдээгүй хухархай шүргөөрөө хүнэй нюдэ хадхахаар байна. Водокачкын хажууда хүнэй дүтэлшэгүй шабар шабха... Нэгэ нохой уһа долёожо байна. Каландарашвилиин үйлсэдэ ороходонь, нёдондо хабар городой студентнэрэй һуулгаһан, олон жэмэстэ модонуудай һүлшынхиние затагар хара тэхэ мэрэжэ, химэлжэ байба.

Одоошье ехээр уурлаһан Майба газарһаа модо абаад, тэрэ тэхые эрьюулжэ, арай шамай хүсэн алдажа ябатараа, аптекын хажуугаар гараһаб гэхэдээ, ёдойжо байһан булангайнь түмэртэ үгэлдөөд, үмдөө шуу татажархиба. Үмдэнэйнгөө шуурхайе гараараа бүглөөд, ехээр эшэһэндээ, тойроод хараашалхадань: мүнөөхи комиссишье, тэхэшье харагдабагүй. «Энээхэн түмэрые энэ доронь таһя тайрууха юм байна» гэжэ бодоод, урагшаа ошожо ябатараа, Облпрофсоведэй байшангай тушаа зүүн тээ нэгэ юумэнһээ торооод, орондог бадаршаба... «Одоол шамаяа будэрүүлбэб даа! Гурьянов та хоёрые отожо һуугаа һэм!» гэжэ шэбэнэхэ абяан гэнтэ дуулдахадал гэбэ.

«Хэн, юун шэбэнэбэ?» гээшэб гэжэ гайхаад, харан гэхэдэнь: мухар түгсүүл мирһайтараа миһэржэ һууба. «Нёдондо «Түгсүүлнүүд» гэжэ фельетон «Бурят-Монгол үнэн» газетэдэ гараа һэмнай, теэд мүнөө хүрэтэр эдэниие тайража, һугалжа урдеэдүй байгаабди» гэжэ бодохоодо, город соогуур мухар түгсүүлнүүдые олон газарта хараһанаа һанаба...

**

Иимэ шалгалтын комисси ябаа, горхомхозые даагша нүхэр Майба һэгэ бага зобон татаба гэжэ минии һанаанһаа абажа бэшэбэбди. Тиимэ шалгалтанууд болодогшьегүй, болоошье һаа, ёһо тэдыгээр үнгэрдэг ха. Тэрэгүй һаа, юундэ мүнөө хүрэтэр мухар түгсүүлнүүд городой үйлсэнүүдээр хүнэй хүлһөө «татажа» һууха бэлэй! Ядахын сагта, хүн зоной, газетэнүүдэй шүүмжэлһэн юумэнүүдтэ Горсоведэй тушаалта нюурнуудай анхаралаа табидаггүйнь тоншье гайхалтай! Али «юуншье гэжэ бэшэгты—саарһан тэсэнэ бээзээ» гэжэ бодоод, сожоошье татангүй һуудаг аа гү?

Горсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Гурьянов, горкомхозые даагша нүхэр Майба болон тэдэнэй орлогшонор город соогуур ябанагүй бэшэ, яһалал урагша хойшоо һүндэлнэ ха юм. Теэд юундэ хүлдэ торсолдоһон, нюдэ хадханан дутуу дунда юумэнүүдтэ заашье һаналаа табидаггүй гээшэб? Аргаа барагдахадаа, ёдойһон түгсүүлнүүдые һугалжа яда ядаһаар байтарнь, гурбан жэл үнгэрбэ, тиихэдэ зарим газарнуудаар жэл бүри модо тариад хорёолжо, харууһалжа шаданагүй хосороожо байдаг. Энэ мэтын ахир ябадалые тоолохо болоо һаа, яһала олон байха даа. Теэд хэзээ энэ мэтын дутуу дунда юумэнүүдээ эзэн ёһоор усадхаха зомта гэжэ горкомхозой дарғанарһаа асуухаар болоо.

Д. Дугаров.

САД СЭСЭРЛИГТЭЙ БОЛОХОНЬ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: багшанарай институдай студентнэр һөөгүүдые асараад, һуулгажа байна.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай биологиин факультедэй 3-дахи курсын студентнэр ажалай дуршэл гаргахаа Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхоздо ошоһон байгаа. Тэдэнэр 7 хоногой туршада совхозой тосхоной баруун урдахи талмай дээрэ сад сэсэрлиг һуулгаха хүдэлмэри хэбэ. Бургааһа малтадаг плугаар газар хахалаад, элдэб модо һуулгаа. 8 гектар газарта 2 ондоо сортын ранетка, 4 гектарта үхэр нюдэ, малина тариба. Энээнтэй хамта, сэсэрлигэй талмайда наг шэбхэ, элдэб үтэгжүүлгэ гаргадажа тараагдаа.

Бурят-Монголой үрэ-жэмэсэй станциин директор нүхэр Н. Н. Гаврищев, багша П. О. Петрович гэгшэдэй ударидалгаар тиимэ хүдэлмэри хэгдэбэ. Мүн совхозой агроном М. А. Карпова студентнэртэ ехэтэй тукаламжа үзүүлээ.

Совхоздо сад сэсэрлиг тариха үедэ студентнэр В. Мурзина, М. Каблоцкая, Л. Кирчигина, Н. Роголева болон бусад илангаяа оролдосотой һайнаар ажаллаһан байна. Студентнэрэй сэсэрлиг тарижа үгэһэндэнь совхозынхид үнэн зүрхэнһөө баяр хүргэбэ.

М. Дашиевай фототекст.

Ц. БАДМАЕВ

ГУРБАН ШYЛЭГ

1. Юрөөл

Хүнэй туһада оролдон,
Хүдэлжэ ябахада жаргалтай.
Аргашан солотой байһандаш
Аргагүй досоом баяртай.

Түрүүнээ сээжэдэ операци
Түбэгшөөн хэһыеш һанахадаа,
Зоригыш улам бадараажа,
Зүрхэмни дулаасан ябахал даа.

Өөдэгүй, үрсэгэр зааханш һаа,
Олыел үхэлэй һабарһаа
Буляажа абаһан байхалши,
Бурханиинь болоһон байхалши.

Хараһан лэ үбшэн диилдэдэггүйл,
Харахан нюдэн соош дүрсэеэ
Орхёод, амидыржа шадангүй,
Онооһоншье ушар байхал тээд...

Зүгөөр дахин лэ үсэрэлдэн
Зүрхнэш аюулай урдаһаа.
Ашата нангин харгыдаш
Амжалта хүсэнэб, үреэнэб даа.

Хэлсэһэнээ һанажа ябаарай
Хүнэй наһые һунаая:
Бэеыень шиимни аргалаарай,
Бишни эмнэхэб шадалаараа
Бодол, зоригынь, һанааень.

2. Басаганай дуун

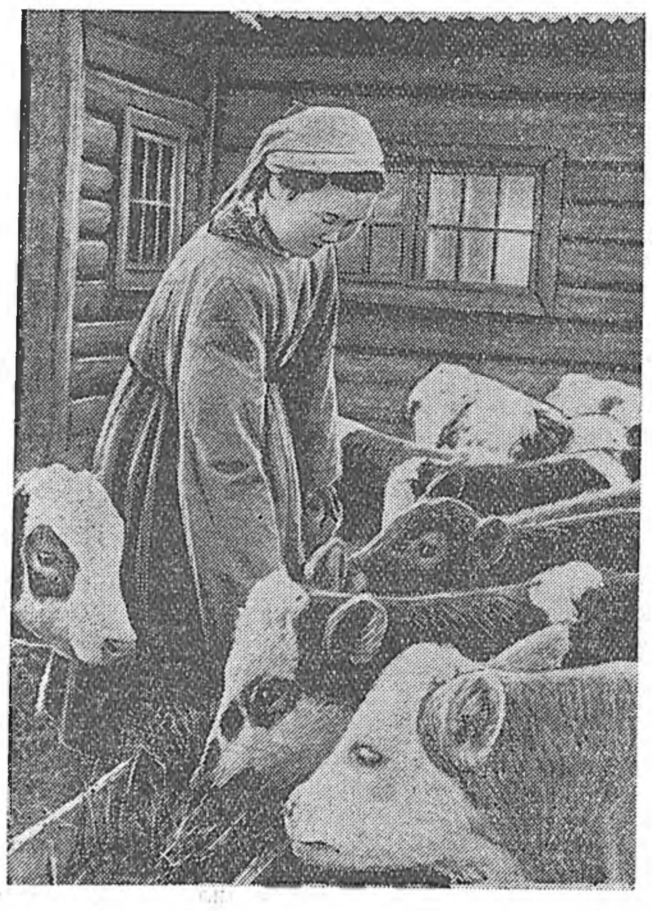
Хараанал эжымни намайгаа,
Холодол гэхэ юм Эрдэниһээ,
Үдэшөөр сонхым тоншоходонь,
Үлдэл гэнэл даа эндэһээ.
Үлдэжэ зүрхэлхэ аргамгүй,
Үгы даа, заяамни мэдүүжэн:
Эрдэнитэй урид сэнгэжэрхёод,
Эжымни үгытнай дуулуужам.

Толгойгоо һэжэрэн эжымни
Түлэбгүй гэнэл даа Эрдэниием.
Боломоор хүбүүнтэй нүхэсэ гээд,
Боһожо зобоонол сэдьхэлыем.
Болигты, хүндэтэ эжымни,
Боломоор хүбүүнтнай байгуужан,
Түлэбгүй Эрдэниие таалажархёод,
Танайнгаа үгые дуулуужам.

Хэрэггүй гэнэл даа Эрдэниием,
Халагни, яахашье болооб даа.
Хүбүүдһээ холодон ябаха юм гээд
Хараанал эжымни намайгаа.
Хайралыт, эжымни, хэшээгыт
даа,
Хүбүүдһээ холохонуур ябуужам.
Эрдэнитэй түрэээ хэжэрхёод,
Эжымни, үгытнай дуулуужам.

3. Поэт

«Хэды наһатайбта» — гээд
поэдһээ нэгэн һураба ха.
Харюугай орондо поэт урдаһаань
асууба:
«Хүн түрэлтэн хэды наһатай
болобо хаб?
Тэды наһатайб,
Тэрээнтэй битнай сасуулби».
«Хэды хүрэхэбта» — гээд,
поэдһээ нэгэн һураба ха.
Харюугай орондо поэт урдаһаань
асууба:
«Хүн түрэлтэн хэды наһа наһалха
хаб?
Тэды хүрэхэб,
Тэрэнтэй хододоо сасуулби».
Аалихан хэлээд, саашань иигэжэ
нэмэбэ ха:
«Арадай хэрэгтэ
наһаяа үгэһэн
хэншье хадаа
Хамагай сэдьхэлдэ мүнхэ ябадаг
золтойл даа».
Хаража, хаража һонирхуу хүнһөө
һураба ха:
«Харии хэдытэйбта өөрөө,
хэды хүрэхэбта?».

☆

Комсомолка Женя Доржиева 1957 ондо Оронгын дунда һургуули дүүргээд байхадаа түрэл колхоздоо ошожо хүдэлмэрилхэ гэжэ шиидээ һэн. «Улаан-Оронго» колхозой правлени Женидэ тугалшан болохыень дурадхаһан байгаа. Үнгэрэгшэ үбэлэй үедэ энэ комсомолка даажа байһан 30 тугалаа тобир тарганаар ондо оруулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Женя Доржиева тугалнуудаа эдеэлүүлжэ байна.

А. Мантаевай фото.

☆ ☆

Агнууриин сезоной дүн

Баунтын аймаг республикынгаа бусад аймагуудһаа ажахынгаа талаар онсо илгаатай юм. Эндэхи ажалшад гол түлэб агнуури эрхилдэг, алта малтадаг байна. Үнгэрэгшэ үбэлэй агнууриин сезондо ан гүрөөлэй урда жэлнүүдэйхиһээ элбэг байгаагүйшье һаань, аймагай ангуушад 1,5 миллион түхэригтэ элдэб ангай арһа тушаагаа.

Мүн нютагай ангуушад сезоноо олзо ехэтэйгээр дүүргэжэ, аймаг соогоо шалгарба. Дүршэл ехэтэй ангуушан нүхэр Шолохта ан олоор барижа, социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Энэ ангуушан сезон соо 24 булга, 214 хэрмэ болон бусад ангуудые барижа, 16285 түхэригэй арһа тушаагаа. Тэрэшэлэн ангуушан нүхэр Иванов 27 булга, 165 хэрмэ, 18 ондатра барижа, 14 мянга шахуу түхэригэй олзо олоо. Ангуушан П. Масляков жэжэ ангуудые барихынгаа хажуугаар жэл бүхэндэ баабгай хэдэн олоор баридаг байна. Энэ сезондо 5 баабгай, 565 хэрмэ, һолонго, ондатра, булга гэхэ мэтэ ангуудые нилээд олоор баряа.

«Путь к коммунизму» гэжэ эвенкийскэ колхозой ангуушад түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэбэшье, агнууриягаа үшөө үргэлжэлүүлһээр байна. Тус колхозой эхэнэр ангуушад Е. Урпиулова, У. Басаулова болон бусад Баунтын нэлэнхы үргэн ой тайгаһаа үшөө бусаадүй. Тэрэшэлэн «Заветы Ленина» колхозой ангуушад абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ, гүрэндөө олон мянган түхэригэй үнэтэ ангай арһа тушааба.

П. Казаринов.

Тахяагай фермэтэй болохонь

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой правлени олон һалбаритай ажахытай болохын тулада шубуу үсхэбэрилхэ гэжэ шиидхэһэн байгаа. Тэрэ шиидхэбэринь мүнөө бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Зургаан хүнһөө бүридэһэн дархашуулай бригада эмхидхэгдэжэ, 55 метр утатай, 7 метр үргэнтэй тахяагай байра барижа эхилһэн байна.

Бригадын гэшүүд Г. Иванов, Л. Потрахин, И. Шурыгин гэгшэд үбэлэй үедэ ойдо хүдэлмэрилжэ, барилгада хэрэгтэй модо хүсэд хүрэхөөр бэлэдхээ һэн. Барилгашад тахяагай фермын һуури табижа дүүргээд, торхыень бодхоожо захалба.

— Бидэнэр августа гаратар шангаханаар хүдэлмэрилжэ, энэ барилгаяа ашаглалгада оруулха зорилготойбди. Тэрэ болотор колхозоймнай правлени инкубаторһаа тахяатай дальбараа олоор худалдан абаха бэзэ,—гэжэ бригадир нүхэр Иванов хөөрэнэ.

Л. Гомбоев.

Мухаршэбэр.

Хурьгадаа гарзагүйгөөр түлжүүлнэ

Кировэй нэрэмжэтэ артельдэ Николай Михайлович Агафоновой хүтэлбэрилдэг хонишодой бригада байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга абаха зорилготой ажаллана. Мүнөө тус бригада 638 хониноо зургаан зуун хурьга абаад, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байнхай.

— Зундаа үшөө 200 хурьга абахабди. Декабрь һарада 150 хониднай хурьгалха юм. Тиигэжэ бүхыдөө 638 эхэ хонидһоо 950 гаран хурьга абаха социалистическэ уялгаяа лаб дүүргэхэбди,—гэжэ хонишон нүхэр Агафонов хөөрэнэ.

М. Очиров.

Кудара-Сомон.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Ливандахи байдал тушаа ОАР-эй вице-президент Хаураниин хэһэн мэдүүлгэ

ДАМАСК, майн 23. (ТАСС). Ливандахи байдал тушаа мэдүүлгэ хэхэдээ, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын вице-президент Акрам Хаурани иигэжэ хэлээ: Ливанай бэеэ даанхай байдалда, эрхэ сүлөөдэ халдан ороһон бүхы ушар Сириин, тиимэ болохолоороо Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын бэеэ даанхай байдалда, эрхэ сүлөөдэ халдалсаһан ябадал болохо байна. Тиимэһээ Ливанай бэеэ даанхай байдалда тохёолдоһон али бүхы аюул Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын бэеэ даанхай байдалда аюултай. Энэ ушарые һайн мэдэжэ байбашье Ливанай хүтэлбэрилэгшэд «өөрынгөө оронии империалистическэ гүрэнүүдэй база болгоо. Тиигээд тэндэһээ хорото идхалганууд хэгдэнэ. Сириин, Египедэй—мүнөө үедэ Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын бэеэ даанхай байдалда, эрхэ сүлөөдэ эсэргүүгээр ээрхэг түримхэй һанаашалганууд гаргагдана. Ливанай хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө оронии үгэсөө хэгшэдэй шэбээлдэг газар болгоо. Тэдэ үгэсөөшэд ОАР-эй хойто талын районой бэеэ даанхай байдалда эсэргүүгээр ябуулга хэнэ.

Ливанай патриот Метни гэгшые алаһанһаа уламжалан арад зониинь ехээр уур сухалаа хүрэжэ эхилһэн байна гэжэ вице-президент онсолон тэмдэглээ.

Империалистнуудай Ливандахи агентнууд улам ехээр хэтэрхэдээ, Ливанай дотоодын хэрэгүүдтэ ОАР хамааралсана гэжэ гэмнэхэһээ гадна, ОАР Ливанай правительствода эсэргүүгээр ливан арадые революци хэхын тулада бодхобо гэжэ мэдүүлдэг байха юм.

«Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Сирийскэ районой арад зон Ливанай бэеэ даанхай байдалые, бата нэгэдэлые хүсэд һайнаар хүндэлдэг юм,—гэжэ вице-президент мэдүүлээ.

—Харин Ливандахи империализм тухай хэлэхэ болоо һаа, имагтал тэрэ тэндэ үймөө татана, ливан арадай бата нэгэдэлдэ мүнөө халдан орожо байна. Үнэндөө, Ливанай хэрэгүүдтэ ОАР хамааралсанагүй, харин Ливанай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгые зүбтүүлхэ гэжэ эрмэлзэн, Ливанай засаг баригшад Арабуудай Нэгэдэмэл Республикые худал хуурмагаар хардажа ороһон байха юм. Тэдэнэр хариин оронуудай хамааран оролсолгые хэрэглэн Ливанай бэеэ даанхай байдалые, бата нэгэдэлые усадхаад, өөһэдыгөө абарха гэжэ оролдоно».

«Ливанай дотоодын хэрэгүүдтэ ОАР хамааран оролсоно гэһэн худал хуурмаг гэмнэлгые империалистическэ гүрэнүүдэй дэмжэдэг байһан ушар империалистическэ гүрэнүүд болон Ливанай засаг баригшадай хоорондо нюуса үгэсэлгын бии байһыень гэршэлэн харуулна гэжэ Хаурани саашань хэлээ. Энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, Ливанда буу зэбсэг элитээр эльгээгдэнэ, Ливанай хүбүүдые алана хюдана. Ливанай дотоодын хэрэгүүдтэ хариин оронуудай али бүхы хамааралсалга, Ливанай эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалда эсэргүүгээр хэгдэһэн ямаршье ээрхэг түримхэй ябуулга Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын бэеэ даанхай байдалда эсэргүүгээр хэгдэһэн хамааралсалга, ээрхэг түримхэй ябуулга болохо байһаниинь сохомтой. Ливан руу эльгээгдэһэн буу зэбсэг бүхы арабуудта эсэргүүгээр, тэдэнэй эрхэ сүлөөдэ, бэеэ даанхай байдалда эсэргүүгээр хэрэглэгдэнэ. Энэ хадаа Дүтын Зүүн зүг шадар амгалан тайбан байдал хангаха, тэрэшэлэн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха хэрэгтэ муу хойшолонтой байха болоно».

ЛИВАНДАХИ БАЙДАЛ

БЕЙРУТ, майн 23. (ТАСС). Ливанай ниислэл Бейрут городто үсэгэлдэр забастовко үргэлжэлөө. Город соо табан бомбо тэһэрбэ. «Телеграф» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор Триполи, Сайда городуудта бомбонууд тэһэлэгдэһэн байна.

Аккар, Бекаа шадар восстани хэгшэдэй, «аюулгүйе сахиха хүсэнүүд» гэдэгэй хоорондо шанга байлдаан болоо гэжэ «Жур» газетэ мэдээсэнэ. Бекаа шадарай Баальбек городто восстани хэгшэдэй зэбсэгтэ отрядууд добтолоод, түрмэдэ һууһан 80 хүниие сүлөөлөө.

Шуф гэжэ нютагта буудалдаан үргэлжэлһэн байна. «Нида Аль-Ватан» газетын дамжуулһанай ёһоор ороной бусад районуудта забастовконууд, восстани хэгшэдэй зэбсэгтэ ябуулганууд хэгдэһэн байна.

РЕСПУБЛИКАЯА ХАМГААЛНА

ПАРИЖ, майн 23. (ТАСС). Республикын үшөөл аюултай байдалда байһанда өөһэдынгөө гэшүүдэй, бүхы ажалшадай анхаралые Франциин профсоюзна организацинууд хандуулха зуураа, һэрэмжэтэй байхыень уряална.

Республикада эсэргүү үгэсөөшэдэй замые хаахын тулада бүгэдэнiитын забастовко хэхэ хүрэтэр, али бүхы хэмжээ абахаар федерациин бүхы гэшүүд бэлэн байна гэжэ гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй федерациин административна комисси онсолон тэмдэглэнэ. Шанга засаг тогтоохо гэһэн һэдэлгые буруушааха зуураа, республиканска байгуулалтые хамгаалхабди гэжэ федераци мэдүүлһэн байна.

Ажалай бүгэдэнiитын конфедерацида ородог металлургическа промышленностиин хүдэлмэришэдэй бүгэдэнiитын федераци Францидахи байдалай шангаданги байһан тухай заана. Республиканска эрхэ сүлөө хамгаалхын тулада фашизмда эсэргүүсэхэ комитедүүдые, фабрика, заводуудта байгуулхыень федераци өөрынгөө гэшүүдые уряалаа.

«Форс-Увриерэй», «Христос шажантай ажалшадай французска конфедерациин», «кадрнуудай бүгэдэнiитын конфедерациин» Мюлуз городтохи профсоюзна организацинууд республиканска байгуулалтада үнэн сэхэ байһанаа элишэлбэ.

Тунисай коммунистическэ партиин ЦК-гэй мэдүүлгэ

ПАРИЖ, майн 23. (ТАСС). А... жиртахи, Францидахи байдалһ... уламжалан Тунисай коммунистическэ партиин Центральна Комитет мэдүүлгэ толилоо. Тэрээн соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Өөһэдынгөө гэмтэ түсэбүүдые бэелүүлгэдэ дурагүйтэгшэдые, Алжирта дайн байлдаа үргэлжэлүүлхые буруушаагшадые нуга дарахын тулада Францида фашистска диктатура байгуулхые хэтэрмэ колонизаторнууд оролдодог байна». «Фашизмын зам хааха зорилгоор Франциин коммунистическэ партитай руутэйгээр эршэтэй тэмсэл хэжэ байһан демократическа хүсэнүүдтэ» эсэргүүгээр колонизаторнуудай хэхэ гэжэ байһан һанаашалгануудые буруушааха зуураа, «Тунисай газар дээрэ байһан Франциин сэрэгүүдые гаргаха тухай эрилтэ ... ри шангаар табиха» шухала гэжэ Тунисай коммунистическэ партиин ЦК тоолоно.

Тунис хадаа «бүхы оронуудай олониитэдэ хандаха, Хойто Африкада колониализмын аюулай т... хёолдожо байһан тухай асуудал ООН-эй үзэмжэдэ табиха, энэ тухай бүхы гүрэнүүдые толгойлогшонорто мэдээсэхэ ёһотой гэжэ Центральна Комитет тоолоно.

Бага театрынхид Болгарида ошоод байна

СОФИ, майн 22. (ТАСС). СС... Союзай Академическэ бага теат... рынхид Болгариин Арадай Республикын ниислэл хотодо концертнүүдые табижа ехээр һонирхуулаа. Тиигээд энэ театрынхид ороной бусад городуудаар ябахаяа гараһ... байна. А. Н. Островскиин зохёолһоо «Шононууд ба хонид» гэжэ зүжэгые театрын артистнууд Пловдивта үсэгэлдэр табиһан байна. Зүжэгы... хүн зон ехээр һонирхон хараа.

Бага театрын бүлэг артистнууд Димитровградта ошожо, үсэгэлдэр ехэ концерт харуулба.

Советскэ профсоюзна делегаци Уругвайда ошоод байна

МОНТЕВИДЕО, майн 22. (ТАСС). Советскэ профсоюзна делегаци Уругвайда ошоһоор хоёр неделэ үлүүтэй боложо байна. Ороной ажалшад энэ делегациие хаа хаа... нагүй ехэ һайнаар угтана. Уругвайн олон профсоюзууд, предприятинуудай хүдэлмэришэд болон албахаашад советскэ ажалшадай түлөөлэгшэдые фабрика, завод болон профсоюзуудтаа айлшалжа, советскэ арадай байдал тухай хөөрэжэ үгэхыень урина.

Ниислэл хотын хэдэн профсоюзуудта, Славянска союзай байшанда, культурна холбоо барисаа байгуулха уругвайско-советскэ институтда советскэ делегациин гэшүүд хүрэһэн байна.

Делегаци арһанай заводто хүрэжэ предприятиин хүдэлмэритэй танилсаа, хүдэлмэришэдэйнь ямар зүйлэй байдалда хүдэлдэг байһыень хараа, профсоюзна хүтэлбэрилэгшэдтэйнь, хүдэлмэришэдтэй, захиргаанайнь түлөөлэгшэдтэй тэдэнэр хөөрэлдэһэн байна. Советскэ айлшад ... ноoһоной промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай федерацида хүрэһэн, Такуарембо городто, Такуарембо департаментын хэдэн ажахынуудта айлшалжа ошоһон байна.

НЬЮ-ЙОРК шадарай агаарай-сэрэгэй базада залан шэглүүлэгдэдэг долоон һомон тэһэрбэ

НЬЮ-ЙОРК, майн 23. (ТАСС). Нью-Йоркһоо 30 милиин газарта байдаг Мидлтаун (Нью-Джерси штат) бишыхан һууриин газартай агаарай-сэрэгэй базада залан шэглүүлэгдэдэг «Найк Аякс» гэжэ долоон һомон үсэгэлдэр тэһэрээ. Тэрээнһээ боложо, долоон хүн үхэжэ, гурбан хүн оройдоошье олдоогүй, 12 хүн шархатаа. Һомонуудай тэһэрһэн һэрдэһэнүүд база шадарай һууриин газарнууд соогуур һүрэн гараа даа, таримал модойуудые үндэһөөрнь урбуулан унагаагаа, гэр байра, предприятинуудые һандаргаа.

АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ УЛАН-УДЫН ГОРОДСКОЙ СОВЕДЭЙ ЗУРГААДАХИ СЕССИ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской (зургаадахи зарлалай) Соведэй зургаадахи сесси энэ оной майн 26-най понедельнигтэ болохо гэжэ городской Соведэй депутадуудта ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдком мэдээсэнэ.

Ород драмын театр соо, үдэрэй гурбан часта сесси нээгдэхэ.

Панчатантра*)

Задархай аматай һайрхуу булжамуур

Эртэ урда сагта булжамуур шубуу баридаг нэгэ үбгэн байһан юм ха. Тэрэ үбгэнэй зангаяа табихадань, нэгэ халинданга булжамуур баригдашаба. Эмгэн үбгэн хоёр тэрэ шубуугаа баримсаараа хэды сохёод, газаахи үнэһэтэй зуухадаа табижа, дээрэһээнь үрмэгөөр бүрхөөгөөд орхибо. Нэгэ хоноод байхада тэрэ айлай тэжээһэн тахяа срэжэ зуухын оройн үрмэг хушуугаараа тоншоходонь, халинданга булжамуур хэлэбэ:

— Хайрхан даа, хүлшни гүлгэн нялзагар, бургааһанай нариихан, гоё мүшэртэ адли. Хамаг бэешни хан гарууди шубуунда адли. Бэедээ эрсэн маряан шэмэгтэйш. Оройшни сэсэг мэтэ зүүдхэл-гэзэгэнни тугасай үдэн шэнги үнгэтэй. Дээдэ мүртэ хүрэһэн ехэ түрэлтэ ши, энэ үрмэги абаа һаашни, ехэл ашатай бэлэй. Иигэжэ халиндангын мангахада, тахяа хэлэбэ:

— Намайе ехэ һайханаар магтабаш! Магтуулһандаа баярлаһан тахяагай зуухын оройн үрмэги малтажа маажажа абахадань, халинданга булжамуур арай амяа абажа, тэнхэжэ бодоод, ойро зуура амаран татаад, модоной оройдо ёо гэжэ гарамсаараа, һоорго эрьежэ, иигэжэ жэргэбэ:

— Жэгүүртэнэй хаан намайе нэгэ хэды сохёод, гурбан хоногто хооһоор үнэһэн соо үрмэгөөр хушаад хаяашье һаа, намайе алажа шадабагүй. Одоо би хүхэ огторгойдо дэгдэжэ ниидэн арилхам. Минии мянга түмэ наһа гүйсэтэрни, ши, муу үбгэн, тэрэ байшандаа яһаяа хаяхаш! — гэжэ хэлээд, модоной нарин гэшүүһэн дээрэ һуужа, бэеэ шэлгээхэдэнь, модоной үсөөхэн набшаһа шэлбэһэн хүдэлбэ. Модоной набшаһанай һаршаганатар хүдэлхэ хүсэтэйдөө бүри омогорхон, булжамуур саашань үгүүлбэ:

— Би ехэ хии һалхинһаа хүсэтэй бэлэйб. Үдэеэ заһаад, огторгойдо ниидэжэ гараа һаа, элижэ ябаһан бүргэдтэ адли байхаб. Намайе дүрбэ таба модоор сохёошье һаань, хюмһанайшье харын тухай үбдөөгүйб. Гурбан хоногто намайе үнэһэн соо хооһоор хаяһаншье һааш, намда бааханшье хорон болоогүй. Муу үбгэн, шинии байшан хэзээ нэгэ үрэ зулзагануудайм уурхай болохо.

Иимэ томо үгэ алдажа, иишэ тиишээ эрьежэ байтарынь, гэнтэ харсага шубуун дүүлин ерэжэ, һайрхуу долгонсог булжамуурые шүүрэжэ адхаад, хизааргүй огторгойдо дэлишэбэ.

Энэ мэтэ юушье мэдэхэгүй аал томо үгэ хэлэхэдэ эндүүритэй бэзэ?

Уур сухалдаа диилдэһэн үймар арсаланай үхэл

Эртэ урда сагта арьяатан гүрөөһэдэй хаан арсалан хамаг зэрлиг амитадые хүряажа, үдэр бүри нэгэ нэгээр эдижэ байдаг бэлэй. Тиигэжэ дэлхэйн зэрлиг амитадаар хооллон, арсаланай амидаржа байтар, өөрынгөө ээлжээнэй болоходо, тулюурхан бэетэй туулайн арсаланда амяа үгэхэ гэжэ ерэхэдэнь, арьяатанай хаан үгүүлбэ:

—Шам шэнги бишыхан амитан минии шүдэндэшье торохогүй даа! Намда шинии туһашье тэрэ тэды ааб даа. Шамайе эдеэ һаам, шинии бэе хосоржо, өөртэшни гарза болохоһоо бэшэ, намда ямаршье олзо болохогүй.

Арсаланай ниже байжа дээрэлхүү дошхон янзаар аашалхадань, туулай аргаахаар хэлэбэ:

— Та, арсалан хаанай зарлиг маша зүб. Тиигэбэшье, минии һанаад үзэхэдэ, та хаан бага сагаар нам мэтын тулюур амитадые эдихынгээ орондо, заримдаа ехэ бэетэнһээ айжа, тэдэниие оройдоо эдинэгүй гээшэ аа гүт.

Туулайн иимэ зоригтойгоор арсалан хаанай шэхэ аманда дуулдаагүй ямар нэгэ ехэ бэетэй амитад тухай хэлэхэдэнь, арсалан уурлан хэлэбэ:

—Би ямар ехэ бэетэнһээ хэзээ айһан байгаабиб?

Иигэжэ арсалан хаанай уурлан зандархадань, туулай харюудань:

—Эндэһээ холохон бэшэ газарта аргагүй ехэ бэетэй, дошхон түргэн зантай аймшагтай амитан байнал! Тэрэ ехэ зэрлиг амитан арсалан намһаа аргагүй айдаг юм, арьяатанай хаанби гэжэ аашалдаг арсаланиие нэгэтэ барижа эдихэл болоо хаб гэжэ хэлэнэл!—гэбэ.

Иимэ үгэ дууламсаараа арсалан ехэ уурлан:

—Дүтэ тойрон намһаа ехэ хүсэтэй ямар амитан, хаана байнаб? Би тэрээнлэ энэ дороо ошохом!—гээд, даб гэжэ гүйхэдэнь, тулюуршье һаа толгой һонортой туулай арьяатанай хаание дахуулан урдуурнь һүрэн ябажа үгүүлбэ:

—Тэрэ амитанай хүсэн гэжэ гайхамшаг ехэ. Үшөө тэрэшни аргагүй шэрүүн, түргэн зантай. Та, арсалан хаан, ехэ аймшагтай амитаниие урид һүрэжэ, үрдижэ эдихэ бэшэ гүт? Хэрбээ үрдеэгүй һаа, танай тэрээнтэй байлдахадатнай ехэл бэрхэ байха даа. Бишье даа, тулюурхан туулай, өөрынгөө хаанай хойноһоо һанаагаа зобожо байнаб даа.

Иигэжэ байжа туулайн мэхээ хүдэлгэн бэлтэлзэн гүйжэ ябахадань, арсалан хаан уур сухалдаа диилдээгүйхэн, ушарһан амитаниие үй бута бажуун үрэбхихөөр загнан урагшаа аймшагтай гэгшээр хэрхирэн ябаа бэлэй. Талын дунда байһан нэгэ гүнзэгы худагай хажууда хүрэхэдөө, туулай нүхэртөө хэлэбэ:

—Тэрэ ехэ бэетэй амитамнай энэ худаг соо һэрюусэжэ хэбтэнэ. Та, арсалан хаанай абяа абаад, энэ амитан ехэ һэргылжэ тантай байлдахаа бэлдэшоод байнал! Ай даа, хаан минии, ехэл ойлгожо, һэрэглэн байхаар гээшэ даа. Болгоогты!

Туулайнгаа иигэжэ тунхаглажа хэлэхэдэнь болонгүй, арсалан худагай уһа руу тонгойжо хараба. Өөртөө адли үсхэн зогдортой, ута һүүлтэй ехэ амитанай худагай оёорто уһан соо эригэлзэн байхыень хараад, мунхаг туладаа уһанай гэрэлдэ хараһан өөрынгөө дүрсые танингүй, уур сухал, омогтоо диилдэжэ, хараһан амитанаа барижа эдихэ гэжэ, арьяатанай хаан арсалан оёоргүй худагай уһа руу хүл хал һүрэхэдөө, һөөргөө гаража ядаһаар гүнзэгы худагай оёорто хүндэгүйгөөр хосоршолой.

Энэ мэтэ уур сухалтай, омог түргэн хүн ойлгомторгүй үхэлөө оложо магад, арга бэлигтэй амитан амяа абаржа магад. Үльгэрэйхидэл түргэн уур сухалаа, тулихагүйн түлөө, түргөөр орхилтой бэзэ?

Бирагүй зантай һармагшанай ааша

Эртэ урда сагта һармагшан халинданга шубуунтай һайханаар ханилжа, сугтаа һууха гэжэ бурханай урда ама абаба. Нэгэ модоной узуурта халинданга шубууниинь, үзүүртэнь һармагшан уурхайгаа заһаад ажаһуужа байбад ха. Нэгэтэ зун аргагүй ехэ аадар бороогой ороходо, һармагшанай тогтуурингүй, хүнгэн түргэн зантайдаа модоной оройдоо нам һуухагүй, нишэ тиишээ хабилзан хүдэлхэдэнь, модоной набшаһа гэшүүһэндэ тогтоһон уһан халинданга шубуунай уурхайда орожо, шубуун амар заяагүй боложо нүхэртөө үгүүлбэ.

—һармагшан нүхэрни, сэдьхэл заншни хурдан хүнгэн аад, бодохо һуухашни олон болоно. Бү тиигэ, түб намхан һууҗа үзыш даа. Шинии иишэ тиишээ һабиганажа байжа хүдэлхэдэшни, минии уурхайда модоной набшаһанай уһан орожо, намда ехэ амаргүй болоно.

Нүхэрэйнгөө иигэжэ хэлэхэдэнь, һармагшан уурлан.

—Юун шам мэтэ муу шубуун намайе һургаха болобо гээшэб?—гэжэ олон табан юумэ хэлэжэ, ехээр сухалдан бадаржа ерээд, халинданга шубуунайнгаа уурхайе тараан эбдэжэ, үндэгэнүүдыень бисалжархиба.

Энэ мэтэ уур сухал, дошхон түргэн зантай хүнөөр нүхэсөө һаа, иимэрхүү ушартай тохёолдожо, сохом зүдэржэ магадби гэжэ сэдьхэлдээ хэшээжэ ябалтай аабза.

Р. Е. Пубаин хуушан монголһоо найруулан оршуулба.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

*) Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын майн 22-ой номерто.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32 Для междугородных переговоров—16

Н 00738. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. 145